

KUTB.

1.

KAIRO.

Náhoda či řízení? Co z toho dvojího je správné, milý čtenáři? Doufám, že nenáležíš k těm, kdo věří v náhodu, nýbrž k těm, kdož vědí, co praví svaté Písmo: žádný vlas nepadne s hlavy naší bez „Jeho“ vůle. Jak často zkusil jsem na mnohých svých cestách sám na sobě, že všemoudrá ruka řídí cesty mé jinak, než chtěla vůle moje — a vždy k mému štěstí!

Jak často byl jsem vysvobozen — zachráněn z nepříjemných a nebezpečných situací zcela nepatrnou okolností, kterou by přivrženec víry o náhodě prohlašoval za čirou nemožnost, která mně však byla pokynem shora, abych se jí řídil!

Krátká, rychle pomíjející událost, která se jevila naprosto bezvýznamnou, rychlý čin z popudu zdánlivě bez ceny, příležitostné slovo, které mi v příští chvíli z paměti vymizelo, vystupovaly náhle po dlouhých letech ve zcela jiných, vzdálených krajinách se svými důsledky určitě a výkupně, takže se mně jako paprslek světla vynořilo poznání, že spravedlivá Předvídavost každý skutek a každé slovo člověka zaznamenává a ve vhodných okamžicích dává vystupovati jeho působnosti buď odměnou neb trestem!

Mnoho-li skutků by se nestalo a mnoho-li slov by se nepromluvílo, kdyby měli všichni lidé přesvědčení, že vše, čeho se dožijí, co mluví a činí, není pod vládou tak zvané náhody, nýbrž pod vyšším,

moudrým zákonem, který právě tak řídí slunce na nebi jako let nejmenšího broučka!

Náhoda či řízení? Nechť odpoví na otázku tuto, co hodlám vypravovati, že vše, co se náhodou nazývá, náhodou není, nýbrž jen účinkem zákona toho.

Byl jsem v nubické poušti a vrátil jsem se do Kaira, abych především učinil ze sebe, pokud se týče zevnějšku, nového člověka. Způsob, jakým cestuji, jest již takový, že se nerad vleku s velikými zavazadly a nacpanými měšci peněžními po velikých, oživených cestách Páně. Vyhledávám krajiny z většího dílu osamělé a vzdálené a tam dojdou velmi záhy tak zvané pomůcky cestovní i kdyby jich bylo hojně; pozbývají totiž ceny a k platnosti dochází jen osobnost, tedy to, co se umí a dokáže.

Z takových a podobných příčin byl můj zevnějšek při návratu do Kaira takového rázu, jak naznačuje lidové rčení výrazem ne příliš estetickým „rozškubán a otrhán“. Mohu se k tomu přiznati směle, neboť pro člověka, který se tak dlouho potlouká mezi různými pronárody hořejšího Nilu, nedá se tomu zabrániti a také to není hanbou.

Proto jsem se těšil na svou velkou, plnou bednu, jejíž obsah byl víc než dostatečným, abych se docela nově vybavil. Bednu jsem svěřil svému hospodářovi, jenž se nazýval ben Musa effendi a v jehož příbytku jsem bydlel tři neděle před svou výpravou na jih.

Ben Musa effendi byl neobyčejně poctivým mužem, jemuž bych byl mohl i velké jmění svěřiti a byl jsem tudíž velice překvapen, shledav, že jest jeho příbytek vyprázdněn a zvěděv od souseda, že ben Musa effendi náhle zmizel a nikomu na světě neřekl, kam.

A k tomuto překvapení přidružila se zkoprnělost, neboť moje bedna zmizela také.

Stál jsem jako sloup a díval se na sebe kalným zrakem. Vyhlížel jsem velmi pěkně! A v bedně ležel úplně nový oblek! A nejen oblek, ale též několik cenných papírů, které jsem chtěl změnit v berný peníz!

Žádný zvlášť velký obnos — jakživ jsem nebyl několikanásobným milionářem — ale pro mé účely a potřeby naprosto dostatečný obnos.

Co dělat? Jít k zástupci své vlasti a dlužit se cestovné? Tohle nebylo nikdy mou modou. Hadži emir Kara ben Nemsí nebude přece pumpařem své vlasti! A zrovna ne! Ben Musa effendi jest chlapem poctivým a již se někde vynoří nad hladinu. Půjdu ho hledat!

A jak a z čeho živu býti, než ho naleznu? Z čeho jiného než ze své „železné zásoby“, ze své druhé a poslední výzvy všeobecné. Mívám totiž na cestách vždy několik lišáků zašitých do podšívky a tito lišáci jsou mým spásným penízem, mým derahém el kefale, jak říkají Arabové.

Deset dvacetimarků (240 K) — to již stačí na první chvíli. Nesměl jsem se arci ubytovati do „Hotel d'Orient“ a také jsem se rozloučiti nesměl s krojem, jenž mně visel na těle. Proto jsem vyhledal náramně laciný byt a našel jej u člověka neženatého, jenž měl dvě malé místnosti, z nichž mně přepustil menší za skrovničké nájemné.

Byl cídičem dýmek a jeho nevoňavé zaměstnání záleželo v tom, že chodil po domech a čistil hlavičky i troubele — zaměstnání nikoli zvlášť vynikající duchaplností a nezbytností pro udržování státu, ale přece jen účelné a pro mne, jako podnájemníka, mimo to velmi dobré, neboť uplatňoval dobrý ten muž zrovna v příbytku nanejvýš chvályhodný princip čistoty, který jeho řemeslu byl podkladem.

Volný svůj čas věnoval věcem, naprosto v Orientu nezvyklým a podivuhodným. Drhnul totiž podlahu, smýčil a seškraboval stěny, vytíral kde jaký kout, pečlivě vylizoval svůj hliněný rendlík a proklepával houni, na které líhal. Tato houně a rendlík byly totiž veškerým zařízením jeho útulné domácnosti.

Při tomto mnohdy několikrát denně se opakujícím čistění obou našich salonků nemohl se ovšem nikde usaditi prach ani pavučina, a hlukem, který byl při tom nezbytným přídatkem, děsila se veškerá drobná zvěř, náležející do ohromné armády kousavého, bodavého a krvežíznivého hmyzu, bez něhož by nebyl Orient Orientem a který hraje tak důležitou úlohu v bytě i šatstvu a celém životě člověka východního.

Nebydlel jsem vskutku nikde na sever od středozemního moře tak čistě a tak úplně bez hmyzu, jako u hodného cídiče mohamedánských dýmek v „bráně nebes“, což znamená Kahýru.

Nikde ovšem není růže bez trní. Trnem růžovým našeho blahobytu bydlitelského byl starý sused, jenž nás každého večera navštěvoval, aby u nás čibuk svůj vykouřil a mezi tím několik stroužků česnekových pohltil. Nezvěděl jsem nikdy, jak se jmenoval; všemi, kdož ho znali, nazýván byl jen „eš šáhat“, což znamená „žebbrák“. Tím jest řečeno, čím se živil.

Eš šáhat nepotloukal se po žebrotě městem, oh, nikoli! K takovým ubožákům mizerným, kteří takto jednali, nepočítal se nikterak! Měl svůj „stánek“ a jaký! Stánek jeho byl nejlepším místečkem pro jeho průmysl v celé el Kahýře a vynášel nejen tučnou almužničku, ale též jakousi svatozár, která ho vysoko nadnášela nad jeho řemeslné soudruhy.

Kdo byl v Kairo a porozhlédl se po městě, zajisté jest mu povědoma vnitřní brána „Bab zuvajlech“, tvořící na straně vnější hrotnatý oblouk ve vysoké zdi, na straně vnitřní rudě a bíle stuhovanou baštu, na níž stojí minarety sousedních mečet. U této brány seděl eš šáhat od rána do večera a žádný věřící mohamedán, tudy kráčeující, neopomenul almužnou postaviti se do zvláštní ochrany Allaha a říše duchů.

V každé hlavě moslemínské jest totiž pravé hemžení džinů, duchů a jiných nepochopitelných bytostí, které žijí mezi nebem a zemí a zvláště v pohádkách, majíce závažný vliv na ubohého člověka. Neviditelné bytosti tyto poletují a vznášejí se vukol ve velkém množství, takže nelze ani vodu ze škopku vylíti nebo něco odhoditi, aby se dříve nevolalo „s dovolením“, protože by mohla býti předmětem takovým zasažena hlava ducha některého a tím vzbuzena jeho pomstychtivost.

A nejslavnější a nejmocnější všech těchto duchů kahýrských bydlí právě v bab zuvajlech a pravidelně se zdržuje v malém prostoru východního průchodu, který jest zakryt dřevěnou vrátní.

Zove se slavný tento duch „Kutb“ a má skoro tutéž všemohoucnost jako Allah. Může v jediném okamžiku oblétnouti celou zemi, slyší všecko, vidí všecko, zná všecko. Kdo si to s ním pokazí, je ztracen, kdo si dobude jeho přízně, může spoléhati, že se mu každé přání splní.

Tento Kutb má moc nade všemi zbožnými věřícími, nechť bydlí

kdo z nich kdekoli, v nejzápadnějším cípu Sahary nebo v Číně; zná je vesměs a jest všem povědom, byť ho nikdo z nich neviděl.

Chce-li se objeviti zřetelně a hmotně, béře na sebe podobu žebráka, jenž jest jeho služebníkem a důvěrníkem. Lze si tedy pomyslit, jak důležitým a drahocenným jest stánek žebrácký u brány Zuvajlech! Eš šáhat nebyl by ho dobrovolně vydal nikomu a byl by se svými konkurenty šváděl o něj boje na smrt.

Neprošel tudy ani jediný moslemín, jenž by se nebyl modlil Fatha, první a úvodní suru svatého el koranu. A měl-li kdo nějaké přání, žádost či prosbu na Kutba, zastavil se zde a provolával ji hlasitě, prosebně — čímž se dopídil žebrák mnohého tajemství, které by jinak bývalo hluboce v duši zavřeno.

A takový veledůležitý muž byl trnem v naší růži! Přicházel každého večera tak jistě, jako večer sám, kouřil strašlivý tabák, neb žvýkal s blahým požitkem česnek, při čemž vyprávěl o všemožných věcech, jenom ne o Kutbovi, o němž bych se byl rád dopídil něčeho podstatnějšího. To bylo jeho úředním a obchodním tajemstvím.

Voněl všemožnými vůněmi, jimiž lze žebrákům voněti a nehodil se nikterak do našeho čistého příbytečku, ale přes to vše byl hospodářem trpěn a hospodář pravidelným návštěvám jeho již zvyknul.

Byl jsem mu také povědom, neboť jsem druhdy, kdykoli jsem procházel branou Zuvajlech, házel do čepice dárky a protože jsem se šatil po evropsku, divil se mým darům a zapamatoval si mou tvář. Setkav se poprvé se mnou v nejnovějším bytě, divil se velmi a tázál se, proč takový effendi jest nucen bydleti u „muže čistoty“.

Nemaje důvodu zamlčovati mu něco, pověděl jsem mu pravdu a žebrák slíbil, že se otáže Kutba, kam zmizel ben Musa effendi a kam zmizela má bedna.

Ale pak mījely dny a večery, aniž vševědoucí duch za dobré uznal dotaz žebrákův zodpověděti. Považoval jsem to za neodpustitelnou bezohlednost ani tak ne vůči mně samému, jako vůči žebrákovi, jenž byl přece jeho sluhou a důvěrníkem.

Plné dva téhodny minuly, aniž jsem po Musovi effendim byt jen sledu našel; osud mne za to odměnil tím, že mi věnoval čím dál větší přízeň žebrákovu; pozoroval jsem, že mne eš šáhat vždy více

miluje a často mně připadalo, jakoby měl něco na srdci, co by mně rád svěřil, zdráhá se však začít.

Z různých jeho otázek, jimiž záhadné ono „něco“ ovíjel, soudil jsem záhy dost, že se jedná o cosi lékařského, ale že jest mu těžko hovořiti o tom. Kdyby ženat býval, byl bych soudil, že se jedná o jeho harém.

Konečně, večera kteréhos, přinutil se ke sdílnosti, ale přímo se přece nevypravil, nýbrž kormidloval oklikami ku břehu.

„Zase jsi se dnes ničeho nedověděl o Musovi effendim?“ začal nenápadně.

„Ne.“

„Ani o své bedně?“

„Ještě méně.“

„Ben Musa effendi jest snad přece zlodějem.“

„Není. Jest naprosto ctihodným mužem.“

„Mohl tedy bednu nechat, kde byla.“

„Jak by ji byl mohl svěřiti cizím lidem?“

„Mohl říci tedy při odchodu, kam jde.“

„Nejspíš měl důvody zamlčeti to. Ještě ti Kutb, vševědoucí duch, nesdělil pranic?“

„Ne.“

„Tomu se divím, neboť jsi jeho miláčkem a on jest vševědoucím.“

„Ano, effendi! Všecko ví a všecko zná; ale snadno se dá vysvětliti, proč mlčí.“

„Nuže, proč?“

„On jest pouze pro právověrné moslemíny, ale ty's křesťanem.“

„To není hezké od něho. Kdybychom my, křesťané, v podobné duchy věřili, jistě by nečinili rozdíl se svým dobrodiním mezi námi a vámi.“

„Jakže? Nevěříte v duchy?“

„Ne!“

„Vy tedy ani nemáte Kutba?“

„Ne!“

„Podivuhodná věc! Vy, křesťané, jste přece jinak takovými chytráky a zvláště ty, effendi, jsi vycvičen ve všech vědách, byl's

ve všech zemích a u všech národů, znáš všecky kameny, rostliny, cesty a řeky, hory a údolí a všecky — — — ó, effendi!“ přerušil se náhle, „pověz mi, zda-li také znáš všecky nemoci?“

„Ano,“ pravil jsem, neboť jména nemocí byla mně ovšem povědoma.

„A také všecky léky, jimiž lze tyto nemoci hojiti?“

„Jen Allah jest vševědoucím; jen on zná všecko. Vědění lidské jest pouhou kouskovatostí; ale tolik uznávám, že obyvatelstva zemí západních vyznají se v lékařství lépe, než lidé v krajinách východu.“

„Rád bych ti položil otázku.“

„Taž se! Nechci se však obávati, že by's byl stížen nějakou nemocí.“

„Já? — Ne!“ odpověděl zdráhavě.

„Kdo tedy?“

„Kdo? Mhm! — Mám — — přítele,“ potakoval zcela věrně tak, jako každý, kdo jest v pochybnostech, má-li říci pravdu nebo ne.

„A tento přítel jest tedy nemocen?“

„On sám také ne.“

„Tedy některý člen jeho rodiny?“

„Ano! Uhodl's!“

„Kdo?“

„O tom se nesmí mluvíti, effendi!“

„Ah tak! Pak bych ovšem také pomoci nemohl. Kdo chce nemoc zahrnati, musí ji poznati a věděti, kdo jest jí stížen.“

„I— když — se to — týče harému?“

„Ovšem!“

„Věz tedy, že se to vskutku týče harému. Je to mladá haremech (obyvatelka harému) mého přítele.“

„Jeho žena, či dcera?“ tázal jsem se způsobem nedovoleným.

„Allah! To je ti také věděti třeba?“

„Ano.“

„Tedy — dcera!“ odpověděl s povzdechem hlubokým, jako by mne chtěl obžalovati.

„A v čem záleží tato nemoc?“

„Oh, effendi! Nebyl bych nikdy věřil, že tě Allah vyzbrojil tak velikou zvědavostí.“

„Nechceš-li říci, co jest nemocno, nemůže býti nemocné pomoženo. Nemluvme tedy o tom!“

Odvrátil jsem se, jako bych již nic nechtěl slyšeti, ale žebrák vpadnul rychle:

„Sečkej, effendi! Povím ti to přece, neboť tato nemoc jest hanebnou známkou její sličnosti a velikou závadou jejího provdání. Pláče nad ní dnem i nocí a její otec i matka rmoutí se nad tím až k smrti.“

„Proč se netázali již dříve lékařů?“

„Oh! Tázali se všech! Otec její navštívil též všechny kouzelníky a učence, kteří poskytli veškeré léky, vesměs drahé, ale nepomohlo pranic.“

„Jedná se tedy o vadu sličnosti. Kterak se zove tato vada?“

„Má ústa se zdráhají vysloviti ji. Mohl bys ji snad uhodnouti?“

„Na které části těla se objevuje?“

„Na krku.“

„Kde?“

„V předu. O, Muhamade! O, Abubekře! Zrovna docela napřed na krku, kde ji lze ihned viděti. Proč není na zádech? Proč to Allah zařídil tak divně, že se nemoc usadí vždy na nepravém místě?“

„Zúmýslně to zařídil k lepšímu uzdravení nemocného. Kdyby vada sličnosti seděla na zádech, nevadila by tolik a nikdo by ji neléčil.“

„Již tedy tušíš, co to jest?“

„Ano. Nejspíš to jest ghodda (struma, nádor, boule, vole).“

„Mašallah! Uhodl's! Vy, nevěřící, jste přece jen chytráky!“

„Jak je velká?“

„Jako má pěst! Aby se v nejhlubší díře pekelné smažila!“

„A jak jest stará dcera?“

„Teprv patnáct a již má ghoddu jako pěst! Pomysli si tedy můj zármutek — —“

„Tvůj — — —?“

„Ne, ne!“ opravoval rychle, „mám na mysli zármutek svého přítele, který se ovšem také zažírá do mého srdce. O, pověz, effendi, dá-li se taková strašná ghodda vyléčiti.“

„Někdy se dá, někdy nedá.“

„A znáš léky?“

„Znám.“

„Jak se zove některý? Pověz mi rychle!“

„Na to jsou všerůzné léky, dle toho, jak různou jest povaha neduhu. Jest několik druhů takových nádorů. Některé se dají léčiti lékem, jež nazývají lékaři západních zemí jodem. Na východě se jod nahrazuje lékem, jenž se skládá z dura bede, sfunga a fulfulu (cirok, pálená houba a pepř).“

„Připravil bys mému příteli takový lék, kdybych tě o to požádal, effendi?“

„Ne.“

„Allah!“ vykřikl, „myslel jsem, že mne miluješ a ty zatím odmítáš mou prosbu!“

„Protože nechci jednati lehkomylně. Jest nutno věděti, jakého druhu jest ghodda oné dívky, neboť jinak mohl by nepravý lék pacientce ublížiti.“

„Kterak hodláš zvěděti — — —?“

„Nehodlám, ale nutno dříve ghoddu vyšetřiti a prohlídce podrobiti, než možno k léčení přistoupiti.“

„Ja džasara, ja kystachla (o, smělost, o, odvážnost)! Chtěl bys ohmatávati krk dívčin?“

„Proč ne, kdybych byl nucen léčiti ji?“

„A nevíš, že do harému nesmí vstoupiti cizí muž a nejméně již křesťan?“

„Také toho není třeba! Co bych tam dělal? Tvůj přítel může dceru přivést sem!“

„Abys ohmatával její krk a ghoddu?“

„Ano.“

„Nelze, nelze! Naprosto nemožno! Jak by bylo možno z něčeho takového se zodpovídati Mohamedovi a svatým prorokům?“

„Jak je líbo! Nechť tedy nosí dcera ghoddu, překážku svého štěstí, i na dále.“

A na tom jsem setrval; žebrák se však nespokojil a začínal vždy znovu o vadě sličnosti, trvaje ovšem na tom, že se křesťan mohamedánky dotknouti nesmí. Konečně jsem se rozpojenul na návrh sprostředkovací:

„Poslyš mne, šáhate! Jsi na velikém omylu. Což pak jest ghodda podstatnou součástíou tělesnou dcery tvého přítele?“

„No — není! Vlastně jest zbytečností, která se má odstraniti.“

„Dotknu-li se jí tedy, nedotýkám se mohamedánského těla dívčina, nýbrž jen ghoddy, která přece není vyznavačkou proroka.“

„Mašallah! Zázrakové boží! Tohle je svatá pravda! A ty myslíš, že bys ji mohl vyléčiti?“

„Myslím.“

„Promluvím tedy o tom se svým přítelem. Ale rozmyslím si to ještě dnes v noci. Půjdu ihned domů. Lejiltak sajde (dobrou noc)!“

Sebral se a šel.

Hospodář můj díval se za ním pošklebně, načež se mne tázal.

„Viděl's, effendi, jeho rozčilení?“

„Ano.“

„A slyšel's, jak se podřekl?“

„Mluvil o svém, nikoli o přítelově zármutku.“

„Tím přítelem jest on sám. Vždyť nemá vůbec přátel! Stýká se pouze s tebou a se mnou. I blbec by uhodnul, že se jedná o nádor jeho vlastní dcery.“

„Mhm! Záhadná věc! Přijímá hojně peněz a jest tedy bohat. Považuji za věc docela možnou, že má harém, ale nechlubí se jím.“

„Arci! Proč k sobě nikoho nezve? Ani mne! Jistě má tajemství nějaké. Že jest bohat, myslel jsem si dávno, neboť u brány Zuvajlech dostává každého dne hojně almužen. Kdysi jsem ho viděl náhodou v krásném hedvábném kaftaně a nádherném, novém turbaně; byl umyt a vyhlížel vůbec zcela jinak než jindy — docela jako muž vznešený. Oslovil jsem ho, ale stavěl se, jakoby mne neznal a pospíchal ode mne. Jsem věru zvědav, jak zítra bude hovořiti.“

Dobrácký cídič čibuků nebyl zvědavcem jediným; byl jsem rovněž zvědav a mimo to přesvědčen, že vězí ve špinavé škrabošce žebrácké muž významný.

Dostavil se příštího večera a za hovoru o všedních věcech tázal se mne:

„Ještě jsi neobjevil svou bednu, effendi?“

„Ne.“

„Toť ovšem věci žalostnou pro tebe i pro mne.“

„Proč?“

„Protože nemůžeš bez bedny odsud.“

„Ovšem. Ale tohle zní skoro, jako bys sobě přál, abych odsud odcestoval.“

„Vskutku sobě toho přeji.“

„A já myslel, že smýšlíš o mně přátelsky.“

„A také smýšlím! Právě proto sobě přeji, abys dlouho zde nebydlel.“

To znělo vskutku podivně! A tvář jeho byla při tom zcela vážna — až nápadně vážna.

„Máš tedy závažný důvod pro toto přání?“ tázal jsem se.

„Mám.“

„Jaký?“

„Nesmím říci,“ odpověděl, vrtě hlavou.

„Poslyš! Uvažuj-li o tvém výroku, nemohu, leč sobě pomysleti, že si myslíš, že mne zde očekává cosi nepříjemného.“

„Uhodl's, effendi.“

„Pak jest tvou povinností, abys byl upřímným vůči mně.“

„Jsou vyšší povinnosti, které mně to zapovídají.“

„Hrozí mně cosi nepříjemného?“

„Cosí ještě horšího.“

„Nebezpečného snad?“

„Ano.“

„Odkud? Proč? Od koho?“

„O tom jest mně mlčeti.“

Co to mohlo býti? Útočil jsem znovu na něho a nezvěděl jsem ničeho; pověděl posléz jen s velikým odporem, že to, co mne ohrožuje, má pozadí politické, což mne popudilo k smíchu.

„Směješ se?“ zvolal, „nevěříš mně tedy?“

„Považuji tě za muže pravdy milovného. Zajisté se domníváš, že mně říkáš pravdu, ale klameš se a jsi na omylu.“

„Nemýlím se! Vím, co vím!“

„Nemožno! Nezasahuji pranikterak do záležitostí politických. Nemám s politikou pranic společného.“

„Velmi mnoho, effendi!“

„Přec bych o tom věděl!“

„Ne! Pták také nemá žádných spolků s hadem, který ho chce pohltnout.“

„Ah! To je něco jiného! Politika jest předmětem, jehož se naprosto vzdalují. Kterak mne tedy může ohrožovati? Ani doma, ve své vlasti, nezabývám se veřejnými věcmi, neřku-li zde.“

„Allah! Nechceš mně tedy popřáti sluchu, ačkoli opakuji velmi důrazně svou výstrahu?“

„Výstrahu? Jest tedy nebezpečství, které mně dle tvého úsudku ohrožuje, veliké?“

„Ano. Může se jednat i o tvůj život.“

„Rád bych věděl, který politický činitel egyptský mne zná! Který pak z těchto velikánů usiluje o můj život?“

Mávnul rukou netrpělivě a pronesl prudce:

„Chceš mne vskutku donutiti, abych ti pověděl, co říci nesmím? Nejedná se nikterak o tvou osobnost přímo.“

„Tedy nepřímou hrozí mně nebezpečství. Odporuješ sobě sám.“

„Ne a dvakrát ne! Chci jen říci, že se nejedná pouze o tebe.“

„O koho tedy?“

„O všechny Evropejčíky.“

„Oh! Jsou všichni Evropané ohroženi?“

„Vesměs.“

„Šáhate! Tohle již má jiný zvuk. Zní to, jako by se připravovalo spiknutí proti cizozemcům, kteří zde prodlévají.“

„Neříkám ničeho.“

„Na cos podobného nedá se ani pomyslet.“

„Že ne?“

„Ne! V celé zemi jest úplný klid. Vřelo sic před nějakou dobou v Egyptě ledacos, ale to již pominulo, když loňského července popadl khedive zákon likvidační.“

„Jen námořník vidí na jasném nebi, že přese všecku jeho nádheru vystupuje bouře nad obzor. A ty's laikem! Dosti jsem však již mluvil. Neuslyšíš již ani jediného slova!“

„Mhm! Smýšlíš patrně se mnou dobře a proto ti děkuji. Ale řekl's mnohem více, než víš.“

„Jak to, effendi?“

„Má-li tvá výstraha důvodnost, tedy se může jednati pouze o spiknutí či povstání. Je-li tomu tak, tedy o tom víš a náležíš mezi spiklence.“

„Allah'l Allah! Co ti to vstoupilo na mysl? Jak může býti chudý žebrák spiklencem? Tací lidé bývají přece vlivuplnými, významnými, bohatými — a já se žívím almužnami! Nemluvme již o tom! Vyřizuji tobě pozdrav, effendi!“

„Od koho?“

„Od mého přítele.“

„Ah! Mluvil's již s ním?“

„Ano.“

„Co řekl?“

„Dovíš se nyní, kterak tě miluji a jakou mám k tobě důvěru. Můj přítel jest přísně pravověrným přívržencem proroka, jenž považuje svůj harem za věc posvátnou. Když jsem mu řekl, o čem jsem včera s tebou hovořil, rozčilil se velice nad tvým předpokladem —“

„Nepředpokládal jsem pranic a zvláště ne o něm!“ přerušil jsem ho, „nic mně na tom nezáleží, jak jest nemocna a čím by se mohla uzdraviti jeho dcera, která jest mně naprosto lhostejna a neznáma. Nechť si ponechá své krtice, vole, nádory a boubele.“

„Nebud' přece hned tak rozloben, effendi! Vždyť jsem tě přece nechtěl urážeti slovem „předpoklad“ ani čím jiným! Přítel můj přece si toužebně, aby to znešvaření těla dceřina zmizelo do všech pekel, protože jsem mu řekl, že taková ghodda může ještě vzrůstati víc.“

„A nelhal's! Takové hlouposti obyčejně rostou, nejsou-li hojeny.“

„Ja semaji, ja robaji, ja hijarami! (o nebesa, o leknutí, o zděšení!)“ bědoval, „kdo by se na to dívati mohl? Byl všecek nešťasten, když to slyšel a jeho dcera, která jest leskem a rozkoší jeho staroby, plakala zármutkem strašlivým! Ale pak jsem mu prohlásil, že vlastně ghodda nepatří k jejímu tělu, nad čímž se hned upokojil a doznal, že jest ochoten uděliti tobě dovolení k ohmatání zlé ghoddy.“

„Kdy a jak?“

„Již dnes večer.“

„Jak a kde? Já přece k němu nepolezu!“

„Ne. On si přeje, abys to dívce udělal zde.“

„Tak? Chce snad ke mně s dívkou přijít?“

„Také ne! Stav jeho mu zakazuje, aby k tobě chodil. Žádal mne, abych ho zastupoval. Jestliže dovolíš, půjdu a přivedu ti dceru.“

„Jak chceš.“

„Ale dříve jest mně říci, že tě očekává velká odměna, podaří-li se ti zbaviti dceru této závady její krásy.“

„Nevyžaduji za to ničeho.“

Chlapík odešel. Jakmile byl za dveřmi, zadíval se na mne cídič čibuků očima rozšířenýma, ústy otevřenými.

„Co tomu říkáš, effendi?“ tázal se, „děje se zázrak čili nic?“

„Nic. Žádný zázrak, nýbrž na polovic ješitnost, na polovic láska otcovská.“

„On však jest otcem.“

„Zajisté.“

„Má tedy harem, má dům.“

„Arci! Jest sám sobě přítelem, jehož dceru chce přivésti. Kdyby byl jeho přítel tak vznešeného postavení, aby sem nesměl vkročit, zajisté by mu jeho postavení tím více zakazovalo, aby se dal zastupovati žebrákem a svěřoval mu dceru — a ještě k tomu večer.“

„Kde však má harem a dům? V takové zřícenině, v jaké bydlí, v našem sousedství, nedřepí-li právě u brány Zuvajlech, nemohl by přece míti ženu a dceru! Podivno! Jest docela jistě něčím jiným, než žebrákem v ochraně Kutba. Bude asi tajnůstkářem, pletichářem a kdož ví, čím ještě. S jakou jistotou, s jakým přesvědčením dával ti výstrahu!“

„Eh! Kdož ví, co slyšel a teď příkládá zcela nesprávný význam nevinným slovům.“

„Něco však přece může býti na věci.“

„Ne.“

„Považ, není-li vskutku obyčejným žebrákem, mohl bys o jeho výstraže souditi jinak. Což je-li neobyčejným, tajuplným mužem?“

„Vyčkejme, prozradí-li se nějak.“

Eš šáhat vrátil se asi za čtvrt hodiny. Za ním vklouzla bytost ženská, velice pečlivě zastřená.

„Přivádím dceru svého přítele,“ hovořil hned na prahu, „ona ti ukáže ghoddu. Ale cídič aýmek nechť se odvrátí, neboť oko jeho nesmí spadnouti na místo truchlivosti krásy.“

Hospodář se příkrčil do svého koutka, obrátiv se k nám zády.

Bytost ženská projevila pohyb nějaký mezi hlavou a hrudí. Její ruce odsunuly dvojnásobný závoj docela maličko, takže povstala skulina, ve které se objevil předmět „truchlivosti“ krásy.

O, běda! Nebyl tam nádorek či nádoreček, ale skutečný nádor! Docela zralý! Kdož by byl této „dceři přítelově“ zazlíval, že by se ho byla ráda zbavila!

Vztáhnuv zvolna ruku, podrobil jsem nádor šetrné prohlídce a potěšilo mne vskutku, když jsem seznal, že se nejedná o žádnou zduřeninu gelalinosní, nýbrž o zcela prostou „struma cystica“. Mohl jsem pomoci ihned — bylo třeba jen nádor otevřít a odstraniti hnis a pak ovšem čistiti doma.

„Provedl's to rychle, effendi! Myslíš, že můžeš pomoci?“

„Ano a mám docela po ruce velmi dobrou pomůcku zde, doma. Přinesu ji, abych místo truchlivosti potřel. Poněkud to zabolí, ale ne mnoho. Bude-li dcera přítele tvého statečně držeti, bude se její hrdlo za nedlouho rovnati labutímu.“

„Bude držeti — slibuji ti to! Vždyť se nejmilejší žena prorokova také nechvěla, když jí byl rozříznut bolavý prst.“

Odebral jsem se do své komůrky, aby nikdo neviděl, že jsem se ozbrojil svým ostrým perořízkem a vsunul jsem jej do pravé dlaně; vrátiv se, držel jsem levici tak, jakobych měl v hrsti mast nějakou. Pacientka byla nucena opřít se o zeď; říznuv, obrátil jsem se a řekl svému hospodáři:

„Můžeš se obrátiti; jsem hotov.“

„Jakže? Hotov?“ žasnul žebrák, „ona tedy — —?“

„Může jíti domů.“

„Dáš jí mast?“

„Ně. Pohleď na mou ruku. Neléčil jsem mastí, nýbrž nožem. Rozevřel jsem ghoddu.“

„Allah! Jsi vrahem!“

„Ano, neboť jsem zavraždil ghoddu. Dcera přítelova bude si

ránu vymývati a obvazovati. Zítřa navečer přijdeš a povíš mně, že ghodda zmizela.“

Žebrák byl však přece úzkostliv. Proto jsem mu vysvětlil podrobně, čeho jest pro další léčení třeba. Nevěděl, má-li mne pro mou odvahu chváliti či plísniť a konečně uznal za nejlepší — zmizeti i s pacientkou.

Ale příštího večera zářila mu tvář radostí. Podával mně obě ruce a ještě než usedl, volal nadšeně:

„Effendi, pryč! Pryč! Docela pryč! Splaskla a zmizela — jen řez tvého nože označuje místo, kde se roztahovala. Ale přes to vše dcera přítele mého dává si ustavičně obklady a vymývá díru dvakrát za hodinu, aby se jí tam truchlivost krásy znovu nezahnízdila. Jsi moudřejší než všichni učenci a čarodějové, kteří nedovedou zhola nic! Co ti má přítel můj zaplatiti?“

„Nic, zhola nic!“

„Takto mluvíš nyní, ale budeš donucen přijmouti, co ti vděčnost podá! To ti přísahám při své hlavě a bradě — —!“

Druhého dne šel jsem ulicí, v níž bydlil jsem u bena Musa effendiho. Soused můj z té doby, stříbrník, seděl přede dveřmi svého otevřeného krámu a volal na mne:

„Emire,“ oslovil mne, „mluvil jsem předevčírem s benem Musa effendim.“

„Ah! Kde?“ tázal jsem se radostně.

„Zde. Krácel tudy a spatřiv ho náhodou, řekl jsem mu, že se sháníš po své bedně.“

„Děkuji ti! Rozradovals touto novinou mou duši. Řekl ti zajiště, kde nyní bydlí?“

„Neřekl a vůbec se choval tajemně. Tvrdil, že naprosto v Kairo nebydlí, ale že jest tvá bedna v bezpečné skrýši. Přál si věděti, kde bydlíš, aby ti mohl bednu poslati, ale neuměl jsem mu to říci. Žádal mne tedy, abych se tě zeptal na byt a sdělil s tebou, že tě navštíví.“

Divil jsem se tomu; teprv později byla mi jasnou příčina tohoto utajování se. Pověděl stříbrníkovi, kde bydlím, šel jsem po svém.

Toho večera žebrák nepřišel a vynechal svou návštěvu také pro příští dva večery. Bylo nám to nápadno, neboť jsme mu zvykli.

Býval by snad nemocen? — Abych se o tom přesvědčil, šel jsem do brány Zuvajlech a hle! Seděl tam jako jindy. Tázal jsem se ho, proč nás nenavštívil a stařec odpověděl:

„Učinil jsem svatý slib, jenž mne nutí k du-a-el-mesa (zvláštní modlitba večerní); proto jest mně býti doma. Až to bude odbyto, stavím se zas.“

„Kdy to bude?“

„Nevím ještě.“

Podivná vskutku věc! Kdo jiný mohl věděti, než on sám, kdy bude splněn svatý jeho slib a mnoho-li večerů stráví na modlení?

Byl tehdy začátek měsíce září s překrásnými vlahými večery. Za takové pěkné pohody znelíbilo se mi kdysi v těsné světnici i vystoupil jsem na ploskou střechu, abych si tam vykouřil čibuk. Seděl jsem na plošině a viděl jsem, co se dole v ulici děje.

Na svůj údiv uzřel jsem muže jakéhos, jenž klepal na dvěře příbytku žebrákova a byl vpuštěn. O něco později dostavil se druhý muž, pak třetí, čtvrtý. Zaklepalí a vešli. K posledu napočel jsem jich zrovna dvanáct.

Proč navštívili eš šáhata, jenž nikoho nepřijímal? Rozpomenuv se na „spiknutí“, kterému jsem se vysmíval, zvažněl jsem a zůstal tiše sedět. Teprv po půlnoci rozešla se tato společnost velmi tiše a opatrně se chovajíc. Rozlézali se jednotlivě.

Tedy žádný slib a žádné modlení, nýbrž tajné shromažďování. Nepochopitelným byl mně počet účastněných. Žebrák bydlel v jednopatrovém téměř úplně sříceném domku, o němž nikdo nevěděl, komu by patřil.

Lidé se pouze domnívali, že by mohl náležeti bohatému Abu Gibrailovi, jenž bydlel v ulici za námi, s naší ulicí rovnoběžné a jehož přízemek se stýkal s bydlíštěm žebrákovým, kde nemohlo býti místa pro tolik osob shromážděných. Jak a kde mohl eš šáhat tolik lidí uhostiti, bylo mi hádankou.

A příštího večera zase nepřišel. Odebral jsem se tedy na střechu znova a slídl jsem jako včera. Jednalo se vskutku o spiknutí nějaké? Bylo mi to směšno.

Když jsem se strojíl příštího dopoledne na vycházku, přišel k

naším dvěřím nosič vody. Naplniv můj džbán a přijav obvyklou nepatrnou odměnu, tázal se:

„Bydli zde cizí effendi?“

„Ano.“

„Jenž se zove Kara ben Nemsí?“

„Ano.“

„Kde jest?“

„Zrovna před tebou.“

„Ty, pane?“

„Ano.“

„Mám ti toto odevzdati.“

Vytáhl ze špinavých kalhot ještě špinavější šátek, motouzem mnohonásob obtočený a několika uzly zadržnutý. Hodiv mi jej pod nohy, odešel.

Přemýšlel jsem chvíli, co by to znamenalo a štilil jsem se poněkud zvednouti balíček. Konečně jsem tak přece učinil a rozříznuv motouz, rozhrnul jsem cíp. Vypadl kožený váček, jež jsem zvedl a otevřel.

Peníze tam byly a lístek, pečlivě sbalený, na němž psáno arabsky:

„Vezmi peníze a opušť město, byť i byla bedna tvá ztracena!“

Spočítal jsem peníze — tři sta padesát korun dle rakouské měny v samých tereziánských tolarech. Kdo mně mohl tímto obdařiti?

Vyběhl jsem na ulici, ale nosič byl již ten tam. Ani v sousedních ulicích jsem ho již nespátřil. Nejspíš mu byl dán pokyn, aby se rychle uklidil.

Kdo však ho poslal? Jen někdo, jemuž bylo známo, že pátrám po své bedně — a takových lidí bylo málo. Nebylo tudíž třeba zvláštního důvtipu k uhodnutí: zasílatelem peněz byl žebrák. Odebral jsem se ihned k bab Zuvajlech a tázal se ho:

„Poslal's ke mně nosiče vody?“

„Ne!“ odpověděl.

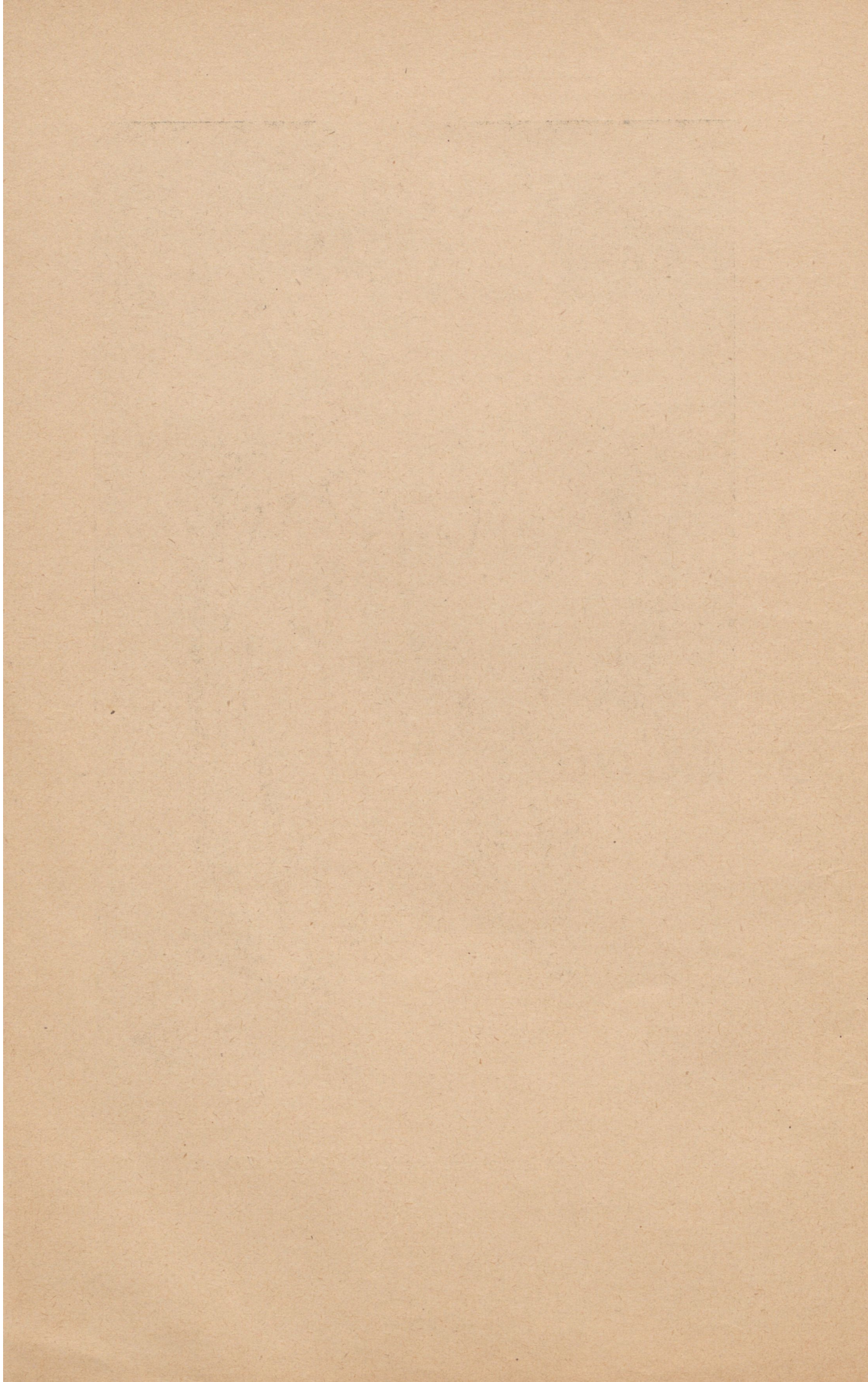
„Prosím tě, abys mi řekl pravdu!“

„Říkám ji.“

A setrval na tom přese všecko mé naléhání. Ač nerad, byl jsem nucen peníze si ponechat.

„Poslal jsi ke mně nosiče vody?“ (Str. 70.)

Na večer přišel žebrák na besedu. Oznamil, že sice jeho slib dosud jest v platnosti, že však se pro tento večer uvolnil.

Za hovoru povšechného a takového, jakými byly všechny minulé, zpozoroval jsem na něm nepokoj. Konečně se tázal, proč jsem se ho dotazoval po nosičovi a když jsem mu řekl, poznamenal jsem, že bych mohl dárce jmenovati.

„Tak?“ tázal se, „kdo jím tedy jest?“

„Ty sám!“

„Mašallah! Jak by mohl muž tak chudobný, jakým jsem, rozdávat tak značné obnosy? Ale pověz, zachováš-li se dle toho, co bylo na lístku psáno?“

„Ani mne ve snu nenapadlo!“

„Považ přece, effendi! Dal jsem ti výstrahu a nevěřils. Nyní ti poslal výstrahu někdo jiný! To bys již věřiti mohl!“

„Není zde nikoho jiného.“

Žebrák se rozhorlil.

„Dobře!“ zvolal, „mysli si, co chceš a dělej si, také co chceš! Proč bych se s tebou hašteřil?“

Patrně chtěl besedovati dále, ale zlost ho přiměla k odchodu. Cídič dýmek tvářil se velmi povážlivě.

„Mohl by přece jen míti pravdu, effendi,“ upozorňoval mne, „něco se asi proti tobě strojí!“

„Proč?“

„Viš, že ve dne doma nebývám, ale když jsem se za soumraku domů vracel, říkal mi soused, že se po tobě dotazovali.“

„Kdo?“

„Vojáci.“

„Kdy?“

„Dnes, včera, předevečirem. Chtěli věděti, je-li effendi, jenž u mne bydlí, Frankem.“

„Kdož ví, z jakého důvodu.“

„Effendi! Není zde všecko tak, jak se tobě zdá. Upozorňuji tě, že se v Kairo něco semele.“

„Ale co?“

„Nevím ještě, ale dnes jsem již tu a tam zpozoroval ledacos nápadného.“

„Na příklad? Mluv přece!“

Cídič vskutku hovořil ledacos, co viděl a čeho se domníval, ale nebylo na všem tom pranic, co by bývalo schopno, aby mne k vážnému uvažování přimělo.

Příštího dne odebral jsem se ke stříbrníkovi. Ben Musa effendi byl u něho a vyzvěděl, kde bydlím. Proč nepřišel ke mně? Necht' již měl důvod jakýkoli, v tom jsem byl bezpečen, že konečně dostanu svůj majetek a proto jsem zcela spokojeně cloumal ulicemi městskými.

Při této procházce bylo mně jen tolik nápadno, že jsem neviděl tolik lidí po evropsku oděných jako jindy, za to však mnohem více vojáků jaksi kromobyčejně zaměstnaných a čilých. Znepokojiti mne však zjev tento nemohl.

Na večer přišel hamal (nosič břemen) a přinesl konečně mou bednu. Tázal jsem se ho ovšem, kdo mu ji odevzdal pro mne a hamal, vytasiv dopis z haleny, podal mi jej a pravil:

„Nesmím říci, effendi! Snad to bude napsáno v dopise.“

A pospíchal ode mne. Rozevřev dopis, četl jsem:

„Zasílám ti tvůj majetek a žádám tě, abys okamžitě Kairo opustil. Kdo jsem, víš přece! Jménem se podepsati nesmím, neboť by mně byla způsobena velká škoda, kdyby dopis padl do rukou nepravých.“

To mne již přece drobet trklo! Písmo jsem znal: psal to ben Musa effendi — ale proč mu bylo zatajovati jméno? A výstrahu mně dával, ba více ještě! Přímo mne vybízel, abych město ihned opustil! Žebrák tedy nemluvil na plano?

Rozevřev bednu, přesvědčil jsem se, že mně nechybí pranic. Tedy: odejítí nebo setrvati? Poněvadž jsem měl vše, co mi náleželo, nezdržovalo mne pranic, ale pro dnešek bylo již pozdě a chtěl jsem tudíž vyčkati zítřka.

Jakmile soumrak ulehl, vrátil se cídič a jen za málo okamžiků po něm vešel mladý, velmi slušně oděný muž. Hospodář, zočiv ho, téměř zkoprněl úžasem, ale vzpamatoval se rychle dost a zkříživ ruce při hluboké pokloně, zvolal:

„Gibraíl bej! Přílišná čest mému příbytku! Přicházíš s rozkazem nějakým pro svého poslušného cídiče dýmek?“

„Ne! Rád bych jen věděl, je-li muž, jehož vidím v tvé světnici, cizincem, jenž se zove Kara ben Nemsí effendi.“

„Ano, pane!“

Gibrail bej uklonil se mně velmi zdvořile.

„Odpusť, effendi!“ pravil, „jsem synem Abu Gibrila, jemuž náleží veliký dům v sousední ulici. Zvěděl jsem, že's moudrým a zkušeným ve všech věcech lidského vědění a bylo mně rozkázáno, abych tě prosil, abys přišel k mému otci, který by rád s tebou pohovořil.“

„O čem si přeje hovořiti se mnou?“

„Odpusť, effendi! Rád by ti to řekl sám.“

„Dobře! Půjdu s tebou!“

Abu Gibrail! Bohatý domácí pán, jemuž náležel dům, který se stýkal s příbytkem eš šáhata! Rozpomínal jsem se sice na výstrahy, jež mně byly dány, ale myslel jsem, že se neodvažují praničeho, vstupují-li v cizí dům.

Gibrail bej mne zavedl do příční a pak rovnoběžné ulice s mým bytem a stanul u domu, kde již čekal sluha u otevřených dveří, jež za námi zamknul. Mladý muž mne vedl průjezdem na dvůr a odtud do přízemní světnice, nejspíš pro návštěvníky určené.

Ale pak mne vedl ještě dále do druhé a třetí komnaty, jejíž zařízení u porovnání s mým oděvem bylo asi takové, jako když do nějakého ráje vletí usmolená vrána.

„Usedni, effendi!“ prosil můj průvodce, „a dovol, abych odešel. Můj otec dostaví se ihned.“

Usedl jsem na sametové lehátko, které se táhlo podél tří stěn. O několik okamžiků později přinášel černocho kávu, tabák a dva čibuky. Pil jsem tedy a kouřil. Asi po deseti dalších minutách vešel jiný černocho a přinášel — — —

Vyskočil jsem rovnýma nohama! Chlap nesl mé ručnice, mou bednu, brašnu — — všecko! Otevřel jsem ústa, abych si dotazem ulevil, ale černocho ukázal za má záda a šel mlčky po svém. Obrátil jsem se tedy a stál jsem tváří v tvář — eš šáhatovi, který vešel jinými dveřmi.

Žebrák! Náš besedník! On, vskutku on! Docela on, ačkoli jinak

vyhlížel. Všecka špína z něho zmizela a roucho, jímž byl oděn, bylo z nejčistšího hedvábí.

„Jistě jsi mne zde neočekával, effendi,“ oslovil mne, postoupiv a podav mi ruku.

„Docela jistě ne! Přiznávám se!“ řekl jsem.

„Vidím, že's udiven. Byl ti dovolen pohled na tajemství, které bych ti byl nesvěřoval, kdybych tě v lásce neměl a kdybych tě zachrániti nechtěl, byť i proti tvé vůli. Jsem Abu Gibrail, majitel tohoto domu a zároveň žebrák z bab Zuvajlech.

Jak to souvisí, zviš později, slíbíš-li mi, že o tom pomlčíš vůči komukoliv. Dal jsem tě k sobě povolati svým synem, protože nejsi dnes bezpečen životem v příbytku cídiče dýmek.“

„Proč bych nebyl — — —?“

„O tom s tebou hovořiti nesmím. Jsi mým hostem. Posad' se a buď dobré vůle. Mohl bys mne ubezpečiti slibem, že neopustíš mého domu tuto noc?“

„Slibuji ti to!“

„Dobře! Mohu tedy odejít. Želím, že mně dnes není možno prodlévati ve tvé společnosti. Ale čeho ti třeba a čeho se ti zachce, dostane se ti. Zatleskej pouze rukama, a sluha se objeví. Dobrou noc, effendi!“

Podal mi ruku a odešel.

To přece bylo dobrodružství! Jako nějaká kapitola z pohádek „Tisíc a jedna noc.“ Ano i knihy mně byly přineseny, abych se nenudil, ale čísti se mi nechtělo a později nemohl jsem zase usnouti — takovou měrou byly zaujaty mé myšlenky tímto dobrodružstvím! Konečně jsem však přece usnul na měkkých poduškách.

Procítl jsem nikoli o své vůli — byl jsem probuzen. Eš šáhat stál nade mnou, drže svítilnu a hovořil rychle:

„Vstaň rychle, effendi! Jsi nucen prchnouti. Cídič dýmek bude přinucen říci, kam jsi odešel. Přijdou v můj dům a budou prohlížeti. V Kairo vybuchlo vojenské povstání vrchovatou měrou. Evropanům hrozí vesměs smrt. Heslo jest: Egypt Egyptanům. Chci tě zachrániti. Pojď za mnou! Vstaň a pojď!“

Vedl mne do nádvoří a na jeho protější straně do jakéhosi

průchodu, právě když se začalo šéřiti. Vešli jsme do místnosti, obklopené sříceným zdivem.

„To jest zadní stránka žebráckého domku,“ pravil eš šáhat, Abu Gibrail, „proklouzni za mnou!“

Prolezli jsme otvorem ve zdivu do skrovné místnůstky, pravého příbytku žebráckého. Na stěnách visely různé cáry, na podlaze hliněné bylo několik nádob polorozbitých se zbytky jídel. Abu Gibrail postavil svítilnu a tázal se vážně:

„Chceš se dáti mnou zachrániti? Nevěřil's, že ti hrozí nebezpečenství. Nuže — dostavilo se! Naslouchej chvíli!“

Zaslechl jsem poplašné volání, válečný ryk a třesk. Mnoho lidí pádilo vůkolními ulicemi.

„Vskutku tedy spiknutí proti Evropanům?“ tázal jsem se.

„Áno. Možno, že bude khedive sesazen.“

„Mohu z města uniknouti?“

„Zmeškal's.“

„Chceš mne zde skrývati?“

„Nikoliv. Zde bys nebyl bezpečen. Jediným útlukem pro tebe jest brána Zuvajlech.“

„Ah! V žebráckém přestrojení — uhodl jsem?“

„Ano! Budeš tam žebrati místo mne. Chceš? Jedná se o tvůj život! Zachrániti nemůžeš nikoho. Zničil bys jen sebe.“

„Kterak to dopadne s mými věcmi, budou-li u tebe nalezeny?“

„Nestarej se! Nikdo se jich netkne.“

„Nebudu poznán u brány?“

„O to se postarám, abys nebyl poznán.“

„Kterak jest mně zachovati se?“

„Chovej se jako pravý žebrák; toť vše. Zpozoruje-li jiný žebrák, že nejsem na svém místě, tedy to poví baši-ovi (náčelník žebráků) a přijde-li dilendžibaši, ukážeš mu peníz, který ti odevzdám; pak se vše dobře vyřídí. A dnes večer přijdeš sem! Budu tě zde očekávati.“

„Dobře; zachovám se dle tvé rady.“

„Proměním tedy tvůj zevnějšek.“

Dal mně ještě rozedranější oblek, než byl můj a pak mně ště-

tičkou pomaloval tvář, lebku, krk a ruce jakousi tmavou tekutinou. Neviděl jsem, kterak jsem vyhlížel, protože nebylo zrcadla po ruce.

Pak mně dal zvláštní peníz, který nebyl v oběhu, odevzdal mně klíč ke dveřím chatrče a pravil:

„Jdi již, neboť jest svrchovaně na čase. Dvěře tyto zamkneš zvenčí. Dnes večer se zase uvidíme.“

Na to se vrátil otvorem ve zdi, odkud jsme přišli. Opustil jsem chatrč, zamknuv ji dle jeho příkazu a chvátal jsem jako šáhat k bab Zuvajlech, abych byl po celý den miláčkem a služebníkem Kutba.

Na ulicích byl již všude velmi čilý život. Nikdo se o mne nestaral, takže jsem nabyl jistoty, že nebudu poznán. Patrně mne černé líčidlo jak náležitě změnilo.

Čím dále jsem přicházel, tím více bylo mi zřejmo, že se vsku-tku jedná o povstání soustavně promyšlené a prováděné. Na všech nárožích a křižovatkách stály ozbrojené hlídky vojenské, na několika náměstích viděl jsem též dělostřelbu.

Bylo tehdy 9. září 1881, kdy Arabi paša se 4000 vojska a 80 děly obklíčil abdinský palác a místokrále donutil k propuštění ministerstva Riazova, ku změně ústavy a k rozmnožení vojska na 18.000 mužů, což bylo předeheurou k hromadnému vraždění Evropanů v Alexandrii a bombardování města anglickým loďstvem.

Teď jsem již arci věděl, že byl život můj vážně ohrožen.

Doraziv k bab Zuvajlech, usedl jsem na místě šahátově a provozoval jeho namáhavé řemeslo, k němuž jest třeba svaté trpělivosti. Nic nedělat, jen sedět celý den, toť trestem!

Znenáhla se rozednilo úplně. Obyvatelstvo proudilo, jevíc rozčilení a rozechvění a dárky se mně hojně sypaly do nastavené dlaně. V brzku se však všecko změnilo, neboť Arabi paša nařídil vyklizování ulic, vydav svolání, aby obyvatelstvo setrvalo ve svých příbytcích.

Ulice zely prázdnotou. Viděl jsem pouze vojáky, kteří ovšem nedávají, nýbrž raději berou zrovna tak egyptští jako němečtí. Za to jsem byl odškodněn jinak: mohl jsem totiž v klidu naslouchati veškerým nemožným prosbám, k záhadnému Kutbovi vznášeným.

Přecházely hlídky pěší z jednotlivých nebo z více vojáků složených, pikety jízdní, vystřídané strážemi, malé a větší oddíly vo-

jenské, pobočníci a jiní důstojníci. Ani jediný nepřešel, aby aspoň začátek posvátné fathy nezažvanil.

Mnozí pak se zastavili, aby z hlubin srdce svého neviditelně za vrátní bydlícímu duchovi vyklopili, co jejich duši tlačí a tísní. Slyšel jsem nejdívnější žvásty pověřivé, takže jsem byl nucen často mocně zatajovati smích, abych snad nebyl bit.

Mezi těmito prosebníky jeden na mne působil hlubším dojmem. Přišel zemdlen, spíše se vlekl a byl valně zhubenělého, sešlého zevnějšku. Když jsem mu nastavil dlaň, řekl mi:

„Nemohu ti nic poskytnouti, neboť sám nic nemám, ale mnoho potřebuji.“

Pak poklekl, klaněl se hluboce proti koutu, jenž byl Kutbem obýván a modlil se:

„Allah il Allah wa Muhamad rasul Allah! Vyslyš mou prosbu, o, Kutbe, duchu úlevy a všech proseb! Učiň mně, abych se shledal se svým otcem a matkou, s ženou a dítětem, na němž srdce mé visí. Dej mně potřebné peníze, abych se odsud dostatí mohl, neboť touha zžírámé tělo, mou duši. Pomoz mi, Kutbe, ale pomoz brzy, neboť mne žalost unese z tohoto světa a života.“

Modlitbou touto byl jsem pohnut. Muž ten vskutku churavěl touhou po domově a své rodině. Jakmile povstal, řekl mi:

„Šaháte! Jsi služebníkem Kutba! Pros za mne!“

„Kde jest tvůj domov?“ tázal jsem se.

„V dalekém Tunisu.“

„Čím jsi doma?“

„Služebníkem v mečeti Okba v Kairvanu.“

„Jak jsi přišel do Egypta?“

„Putoval jsem do svatého města, Mekky. Při návratu onemocněl jsem těžce; ulehnuv na ulici, byl jsem oloupen o veškerý svůj majetek a nebyl jsem dosud úplně zdráv, když mne zrekrutovali na vojnu. Zemru, odepře-li mi Kutb svou pomoc.“

„Prosíš ho o peníze. Kdyby ti je i dal, nemohl bys odsud.“

„Proč bych nemohl?“

„Jsi vojákem a dopustil bys se desertace.“

„Allah ochraňuje každého věřícího; zachrání mne rovněž.“

„Sečkej tedy okamžik!“

Bylo mně ho žel. Tázal jsem se ho, umí-li čísti, což zodpověděl kladně. Vytáhnuv svůj zápisník, v rukou žebrákových zajisté předmět podivuhodně vzácný, vytrhl jsem z něho lístek a napsal naň, ovšem arabsky:

„Kutb nemůže tobě pomoci, neboť mimo boha není žádného pomocníka. Já, žebrák, nejsem moslemínem, nýbrž křesťanem, ale přes to vše dám ti potřebné peníze, protože's mým bratrem, jakože jsou všichni lidé dětmi božími.“

Lístek jsem vložil do měšce, jež mně nosič vody doručil, zavázal jsem pevně měšec a podav jej vojákovi, pravil jsem:

„Vezmi! Poslechneš-li mne ve všem všudy, dočkáš se snad vyslyšení své prosby. Učiníš, jak ti poradím a zachováš se dle toho přísně?“

„Ano.“

„Vložíš tento měšec pečlivě do svého roucha, aby jej nikdo u tebe nenalezl a dříve jej neotevřeš, až zítra po ranní modlitbě v úplné samotě. Dbej, aby tě nikdo neviděl!“

„Nesmím dříve?“

„Nesmíš, očekáváš-li vskutku pomoc od Kutba!“

„Vykonám vše, jak jsi pravil, šaháte! Slibuji ti to při své bradě a při všem, po čem toužím. Dostane-li se mi pomoci, tedy se zase uvidíme, neboť se vrátím, abych Kutbovi poděkoval.“

Zastrčil měšec a šel. Jednal jsem ze soucitu, jak mně právě okamžik vnuknul. Teprve zítra směl askari darovaný měšec otevřítí — kdyby se byl ještě toho dne dozvěděl, že nejsem mohamedánem, mohlo to býti pro mne velmi nebezpečno.

Co se dělo toho dne v Kairu, nemělo vlivu a významu na toto vypravování; pro mne skončil den ten úplně šťastně, kdežto jiným cizincům dařilo se šeredně.

Jakmile se setmělo, odebral jsem se do žebrácké chatrče, kde mne již očekával abu Gibrail, jak slíbil. Měl o mne obavy celý den. Několikrát byl všecek jeho příbytek propátrán a také mé věci byly prohlíženy, ale nedbáno jich valně a nikdo z nich ničeho neodcizil, čemuž jsem se divil.

Prolezli jsme děrou a vešli do přední budovy. Abu Gibrail dovedl mne do světnice, ve které jsem včera noclehoval a přinesl mně

zrcadlo. Spatřiv v něm svou tvář nedivil jsem se již nikterak, že mne nikdo nepoznal; vyhlížel jsem vskutku strašlivě.

Služebník přinesl mýdlo a vodu a po některém namáhání podařilo se mi zjednati si obvyklý zevnějšek.

„Několik dní bude ti vyčkávati v tomto domě, effendi; budeš mým hostem,“ hovořil abu Gibrail, „rozčilení v městě neuklidní se tak záhy a nemůžeš tedy odejiti.“

„Jak dlouho potrvá nepokoj, co myslíš?“

„Doufáme, že khedive přistoupí záhy na podmínky Arabiho paši. Tím zachrání Evropanům mnoho a mnoho životů, neboť jinak byli by všichni povražděni.“

„Ale smím tě obtěžovati?“

„Neobtěžuješ mne nikterak, nýbrž potěšíš mne svou přítomností, protože's mne donutil, abych ti své tajemství prozradil. Budeš hostem v domě, jehož dceru jsi uzdravil a tím druhé obyvatele šťastnými učinil. Především ti propůjčím dobrý a vhodný oblek; pak, až budeš moci bez nebezpečnosti vycházeti na ulici, dovolím ti, abys nosil svůj oděv.“

Bydlel jsem u něho šest dní, načež jsem Kairo opustil. Pátého dne podnikl jsem první vycházku. Právě jsem vycházel z domovních dveří, když kráčel podle nich onen askari, jemuž jsem měšec daroval.

Setkal se se mnou a kráčel dále, aniž mne poznal. Volal jsem za ním:

„Stůj, služebníče mečety Okba v Kairvanu. Pomohl ti již Kutb?“

Stanul a zadíval se na mne ztrnule, nemoha promluvíti.

„Otevřel's měšec, jež ti daroval žebrák u bab Zuvajlech, žebrák, který není moslímem, nýbrž křesťanem?“

„Ano,“ vyhrklo z něho, při čemž se mi jeho zrak pátravě do tváře zabodával.

„Byla v něm pomoc, o kterou jsi prosil?“

„Ano. Uvnitř bylo osmnáct set piastrů.“

„A sběhneš nyní od svého pluku?“

„Sběhnouti! O, Allah! Možno-li? Ty's onen — žebrák, pane?“

„Ano.“

„Jsi křesťanem?“

„Ano.“

„A ty's se odvážil onoho dne seděti v bráně Kutbově?“

„Proč ne? Tam jsem byl přece v úplné bezpečnosti.“

„Allah il Allah! Jsi bohat, ačkoliv jsi tam žebral?“

„Bohat nejsem a nikdy jsem nebyl. Mám právě tolik, abych mohl žít bez hladu.“

„A daroval's mně tolik peněz! Pane, toho by nebyl učinil žádný moslemín a mezi křesťany zajisté jsi jediný — —“

„Mýlíš se! Každý dobrý křesťan byl by ti dal potřebné peníze, kdyby byl v mé situaci a na mém místě.“

„Jest to pravda, pane?“

„Ano.“

„Nevěřím tomu, neboť křesťané jsou vesměs, tebe vyjímaje, prašivými psy, kteří se přidržují nepravé, lživé víry.“

„Znáš tuto víru?“

„Ne.“

„Jak tedy můžeš nad ní takto rozsuzovati?“

„Naši ajima (množné číslo od imam — mohamedánský duchovní) tak tvrdí a hlásají.“

„Kteří také víru křesťanskou neznají.“

„Mýlíš se! Proklínají křesťanství a zajisté vědí tedy, proč.“

„Nemají ani potuchy o naší víře. Kdyby jim byla povědoma, žehnali by jí na místě proklínání. Máš naději, že uprchneš do své vlasti?“

„Ano.“

„Pověz mi své jméno!“

„Zovu se Gilad. Jsi mým dobrodincem — smím se tedy tázati také, jak se zoveš?“

„Říkají mně Kara ben Nemsí effendi.“

„Kara ben — —“

Ustoupil o krok, dva, tři, oči se mu zajiskřily, pěstě se mu zafaly; ale rozpomenul se ihned na peníze, které jsem mu daroval a tvář jeho nabyla rychle vlídnosti a mírumilovnosti.

„Kara ben Nemsí effendi? Ty's tedy oním křesťanem, který se

před několika lety v Kairvanu odvážil směle vkročit do naší svaté mečety?“

„Ano.“

„Věděl's, že tak nesmí učiniti žádný jinověrec?“

„Věděl jsem to.“

„Že bude ihned usmrcen, vkročí-li jen nohou — —“

„Bylo mi to povědomo.“

„Allah! Jsi zajisté velmi odvážným člověkem! A také jsi jediným křesťanem, jenž viděl Kairvan a docela vstoupil do nejsvětější mečety západu. Allah ti to dovolil a dopřál, že jsi tehdy šťastně utekl, ale neodvažuj se již nikdy zneuctíti město naše šlépějími své nohy!“

„Není zneuctěním, nýbrž velkou ctí pro vás, zavítá-li k vám křesťan. Dokáži ti to ihned. Poučím tě, abys poznal křesťanství a učení syna božího. Vejdi se mnou do domu!“

Vedl jsem ho do své světnice a daroval mu čtyři evangelia, skutky apoštolské a epištoly, do arabštiny přeložené. Zastrčiv knihu, zadíval se mi vážně do očí a pravil pak:

„Efiendi, za tvůj zločin tehdejší byl bych vlastně povinen usmrtiti tebe, ale tys mi prokázal dobrodiní a proto tě ušetřím. Jsme vyrovnáni.“

Na to odešel bez pozdravu. Přál jsem mu v duchu, aby se mu zdařil návrat do vlasti k rodině a nemyslel jsem již dále na něho.

2.

V KAIRVANU.

Mnoho, mnoho vody uplynulo od oněch událostí.

Byl jsem v Tunisu. Navštívil jsem svého přítele Aliho en Nurabi, šejka Uelad-Sebirských beduinů, byl jsem u něho čtrnáct dní hostem a vracel jsem se k přímoří, nikoli však směrem k hlavnímu městu, Tunisu.

Dal jsem totiž přednost jízdě na východ, k Hammametu, abych poznal osady Testur a Saguan.

Až do Testuru provázal mne Ali en Nurabi s několika svými beduiny, dále však mne provázeti nemohl, poněvadž bylo mně ubírat se územím některých kmenů, s nimiž Uelad-Sebirové žili v nepřátelství; byl by tudíž odvažoval se života.

Jel jsem tedy sám a to především od Testuru na jih, kde jsem byl ve vadi silianském dosti vlídně přijat kmenem Uelad-Riách. Na to jsem se ubíral západně k jezeru el Kursia, jež se prostírá v území kmene Uelad-Trabersi. Odsud pak směřoval jsem k vadi Melach, odkud jest Saguan již jen dvacet kilometrů na východ.

Do té chvíle dařilo se mně na cestě, takže jsem byl spokojen; ale než jsem ještě dorazil k vadi Melach, odvrátilo se náhle ode mne štěstí, provázející mne tak daleko.

Za rovinou, v níž jest rozlito jezero el Kursia, rozkládá se krajina hornatá. Jest nutno jezdit tam po příkrých svazích a dosáhneš-li hřebenů horských, užříš mírný sestup vyvýšenin směrem východním. Jest zde několik řečišť a proto také slušná vegetace. Nalezl jsem lesík korkových dubů, u něhož jsem se zastavil, abych koni svému odpočinku popřál. Sám pak ulehl jsem do trávy, natáhl údy a zamknul oči, které mne žářem vzduchu a palčivým světlem slunečním bolely.

V tom jsem zaslechl pronikavý vzkřek supů a rozhlédl se. Skřehoce-li sup jako tento, naskytá se mu vítaná kořist.

Uzřel jsem dva takové ptáky; vznášeli se nad lesem ne zrovna vysoko a kroužili, nejevíce dosud chuti snésti se k zemi. Jejich kořist nebyla tedy dosud mrtva, anebo byla takového druhu, že se na ni neodvažovali.

Vztýčiv se, prošel jsem lesíkem, abych se podíval, co se děje. Na druhém okraji lesa uzřel jsem předmět, poutající pozornost supů. Nebylo to zvíře, nýbrž člověk — beduin. Ležel na hřbetě v kalužině krvavé a měl několik hlubokých bodných ran v hrudi — nůž mu vřel v těle.

Byla zde spáchána vražda, nikoli však loupežná, nýbrž vražda ze msty, patrně ze msty krevní, jinak nebyl by vrah nechával nůž na místě zločinu.

Zločin byl spáchán před nedávnem, neboť kalužina nemohla se dosud do půdy vsáknouti. Vytáhnuv nůž z rány, otřel jsem jej o trávu a zastrčil do opasku, abych jej obyvatelům ve vadi zároveň s oznamem o nalezení mrtvoly odevzdal.

Pohled na ni odňal mně všecku chuť k odpočinku; vrátiv se ke svému koni, vysedl jsem na něho a ujížděl, počítaje bezpečně, že asi za hodinu sestoupím do vadi Melach a zastihnu lidi.

Uraziv asi polovinu cesty této, zaslechl jsem za sebou dupot koní. Obrátiv se, uzřel jsem tlupu snad asi dvaceti jezdců, kteří za mnou ujížděli ostrým klusem. Podle zvyku zastavil jsem se a koně obrátil, abych příjezdu jejich vyčkal.

Dostihnuvše mne, obklopili mne hned; poněvadž to jest zvykem všech beduinů, nestaral jsem se o to příliš a pozdravoval je vlídně:

„Sallam aalejikum! Můžete mně říci mužové, který kmen bydlí támo dole při vadi Melach?“

„Dovíš se toho velmi záhy, pse!“ odpověděl mně jejich vůdce, „chopte se ho a nepusťte!“

Čtyřicet paží vztáhlo se po mně. Byl bych se mohl brániti, neboť jsem byl výtečně ozbrojen a nebál jsem se jich; ale býval bych nucen prolítí jejich krev a tomu jsem nechtěl. Chopili se mne, odňali zbraně a přivázali mne ke koni.

„Co vám vstoupilo na mysl?“ volal jsem, „neublížil jsem vám nikterak! Jsem mírumilovným poutníkem.“

„Nám jsi ublížiti nemohl, pse, ale jiným lidem ublížil jsi,“ odpovídal jejich vůdce podrobiv mé zbraně prohlídce, při čemž také vzal do ruky nůž, jímž byl mrtvý pobodán.

„Ano! Zde ještě lpí krev,“ doložil „on to byl. Chytili jsme vraha. Ed d'em, b'ed d'em (krev za krev)! Zemře za to. Pověz nám, pse, kterému kmeni náležíš?“

„Žádnému. Jsem cizincem a náležím velikému lidu Almaní (Němci).“

„Nelži! Jsme Uelad-Siminša a ten, jehož jsi zavraždil, byl naším bratrem.“

„Což tě Allah neobdařil zrakem? Nevidíš, že mám u sebe dva nože? Kdo však nosí dva nože? Jen jeden z nich mně náleží; druhý

jsem vytáhl z prsou mrtvého, abych jej ve vadi ukázal. Umíte-li čísti, dokáží vám, že jsem Almani.“

„Umlkni! Nepotřebujeme čísti, abychom poznali, jsi-li vrahem čili nic. Hle! Tamto jest již přinášena tvá oběť. Viděli jsme tvé sledy a popojeli jsme rychleji, abychom tě dostihli.“

„Bylo mou vůlí, abyste mne dostihli. Byl bych se dal dostihnouti a byl bych vás očekával, kdybych byl vrahem?“

„Učinil's tak, abys nás oklamal.“

„Ale nahlédněte přece, že se jedná o krevní mstu, neboť nůž vězel ještě v ráně.“

„Nevězel v žádné ráně, nýbrž v tvém opasku.“

„Kde táboří váš kmen?“

„Dole ve vadi.“

„A kam jsem jel? Jezdí snad vrah k těm, kdož mohou býti bratry zavražděného?“

„Neodpovíme ti hned, nýbrž dole v tábořišti, až tam s tebou dojedeme a svoláme džema (sbor starších), abys byl souzen. Hej, lidé, ku předu! Nechť někdo pustí koně v cval, aby našincům řekl, že již jedeme.“

To se také stalo a lze sobě pomyslet, jak jsme byli po příjezdu uvítáni. Strhnul se řev, hluk, křik, jekot, jakého jsem sotva kdy zaslechl. Kdyby mne bojovníci nebyli měli ve svém kruhu, býval bych nejspíš na kusy rozsápán — ženami.

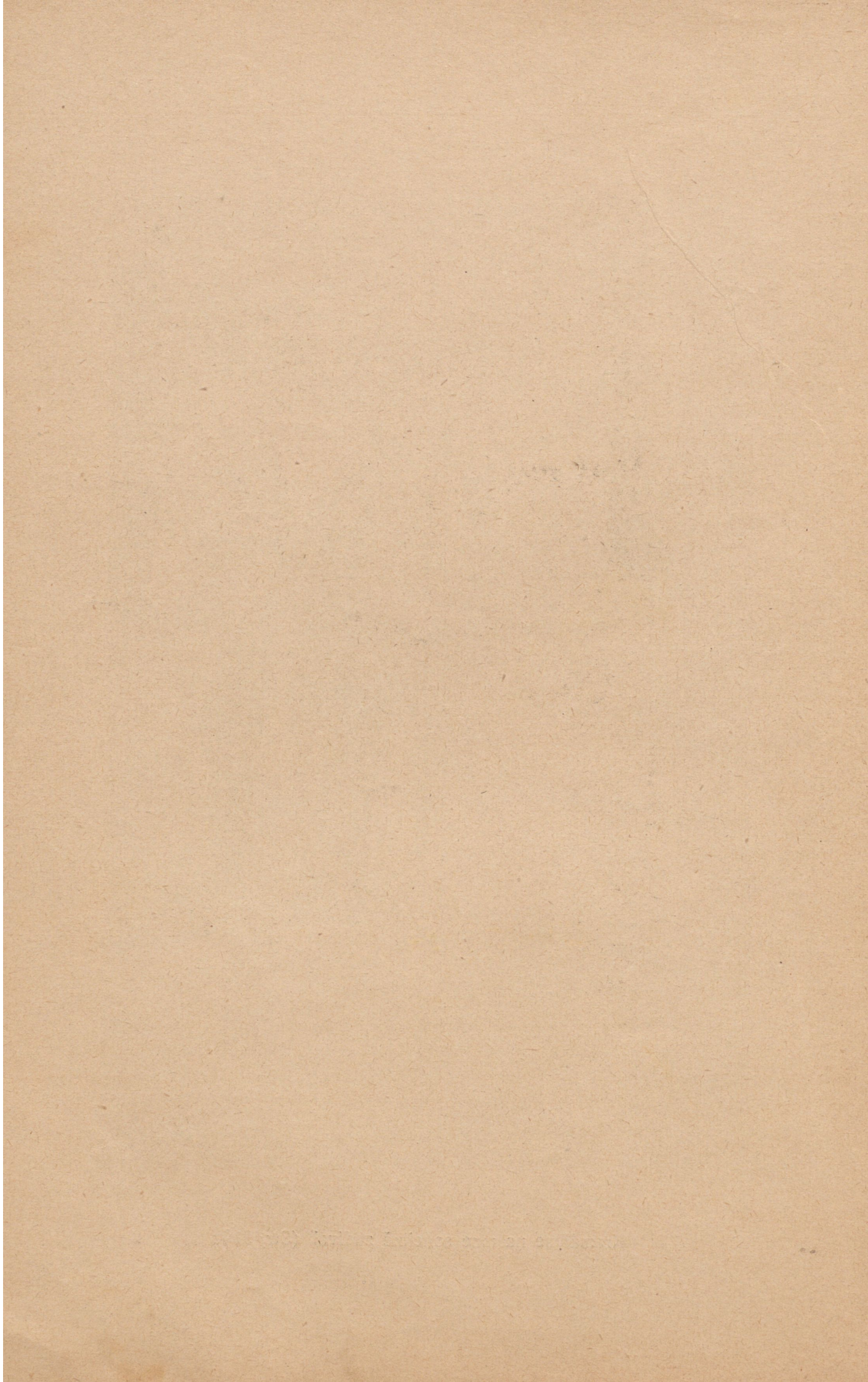
Duar (stanová osada) byl silně opevněným táborem; stálo tam více než šedesát stanů; venku se páslo mnoho koní, velbloudů a bravu.

Sňali mne s koně a přivázali s rozpjatýma rukama a nohama křížem ke čtyřem kolíkům stanovým, což mně ovšem bolesti nepůsobilo. Tři bojovníci stáli při mně na stráži, nikoliv proto snad, že by se obávali mého útěku, nýbrž aby zabránili davu žen a dětí vykonání rozsudku nade mnou dříve, než by se sešel soud.

Ustalo veškeré obvyklé denní zaměstnání v tábořišti. Mluvilo se jen o vraždě, vrahovi a pomstě. „Starší“ se sešli, viděl jsem, když se sesedli, aby nade mnou soudili. Žádal jsem, abych byl k soudu dopraven a mohl se hájiti vyprávěním, kterak se věc přihodila. ale strážcové se mně vysmáli.

Kramář se na mne soucitně zadíval. (Str. 91.)

Pak se seběhly ženy, proklínaly mne, nadávaly hanebně, plivaly po mně a děti mne pohazovaly kamením a pískem; někteří odváživše se blíže, kopali mne, aniž jim v tom strážcové branili. Bavilo je to nejspíš.

Na neštěstí byl otec zavražděného zámožným a tudíž velmi vlivným mužem. Jak jsem později slyšel, snažil se všemožně, aby trest — jenž mohl ovšem jen mou smrtí skončiti — byl pokud možno krutý. Mnoho bylo mluveno a křičeno, řečnili dlouho a přerušovali se, ale nikdo mne neobhajoval a konečně, když již porada trvala déle dvou hodin, nastalo rozhodnutí.

Účastníci džemy povstali a přišli ke mně. Utvořili kruh vůkol mne a šejk, jenž předsedal poradě, oznámil mně rozsudek:

„Zákon pouště zní: Krev za krev, život za život. Zničil's lidský život a proto vezmeš za své. Bude ti také život odňat. Vykope se hrob a jakmile bude skončena večerní modlitba, budeš současně s mrtvým vložen do hrobu a zahrabán.“

„Za živa?“ tázal jsem se.

„Za živa.“

„Vyžaduji na vás, abyste vyslechli mé obhajování.“

„Není, čeho bys mohl vyžadovati. Mlč raději a připravuj se tiše na to, co tě očekává, neboť tobě zbývají jen asi dvě hodiny, než vstoupíš na most smrti a sjedeš po něm do pekel.“

„Vždyť ani nevíte vůbec, kdo jsem. Nelze přece odsouditi člověka k smrti, jehož jméno není známo a jehož skutky jsou rovněž nepovědomy.“

„Nechceme věděti o tobě pranic. Víme jen, že's vrahem a to nám stačí.“

Hlas lidu, hlas boží — ale ne vždy! Šejk mluvil velmi srozumitelně a při tom zůstalo. Nechtěl jsem namítat cokoli, vysmáli se mně. Každé slovo, které jsem slyšel, bylo jedem, každý pohled šípem nenávisti a pomsty. „Starší“ se rozešli, zůstavivše mne v jistotě, že jsem nezachránitelně ztracen.

Teprv nyní sželelo se mi velice, že jsem se nebránil. Se svými dvacetipěti náboji, jež vězely v opakovačce Henryově, byl bych udržel jiné chlapy v uctivé vzdálenosti, než takové hloupé Uelad Siminša!

Viděl jsem, že venku, před stany, vykopává se hluboký hrob — pro dva lidi, mrtvého a živého!

Dalo se ještě pomýšletí na záchranu? Mhm! Jak často již býval jsem v situacích vskutku zoufalých a dovedl jsem se osvoboditi! Proč tedy ne také zde? Přemýšlel jsem usilovně, ale bez úspěchu — nenalézal jsem cesty k záchraně.

Ano — kdyby mne byli vyslechli! Takto však zbýval mi pouhý pokus s praskrovnou nadějí: nemohli mne přece zahrabati do země tak, jak jsem právě byl, totiž s nohama i rukama rozpjatýma. Byli nuceni odvázati mne od kolíků stanových a zajisté by mně aspoň na okamžik uvolnili údy. A tohoto okamžiku bylo třeba použití, vzepnutí se, vyrvati se jim, ale jak, nevěděl jsem — a co dále? Nebylo mi rovněž známo. Vše záleželo na onom okamžiku.

Ještě jsem přemítal o této věci, když jsem zpozoroval, že beduinové dívají se kamsi mimo okruh stanový. Pak jsem zaslechl výkřiky: el bja, el bja (bija = kramář). Nejspíš přicházel k nim obchodník nějaký.

Beduin však není obchodníkem a necestuje po kramářsku. Příchozí mohl býti tedy jen buď Maurem, spíše však židem a nejspíše Levantincem.

Přišlo mně na mysl: Jestliže Uelad Siminša dovolí, aby se mnou pohovořil, snad by je přiměl k tomu, aby vyslechli mé obhajování a kdyby tak učinili, tedy nebylo by ještě všecko ztraceno.

O něco později spatřil jsem ho přicházeti se dvěma pomocníky, kteří měli na starosti jeho nákladní koně. Příchod jeho zajisté byl beduinům po chuti a vhod — to jsem viděl a slyšel z toho, jak ho vítali.

Sestoupiv s koně, potřásl si ruce se šejkem, načež spolu hovořili. Šejk ho vedl k mrtvole zavražděného a znovu se tam s ním rozhovořil, načež mával rukou směrem ke mně. Kramář se obrátil, postřehl mne a přiblížil se. Šejk ho doprovázel.

„Co říkáš? Jakému lidu či národu náleží?“ tázal se ho obchodník.

„Nazval se Almaní, ale patrně lže a chce nás podvésti. Kdybych rozuměl řeči Almanské, vyptával bych se ho, zdali by dovedl odpovídati.“

„Nerozumím rovněž řeči almanské, ale je-li vskutku Almani, tedy zajiště rozuměti bude aspoň několika slovům Fransaviji (Francouzů). Chceš-li, promluví s ním.“

„Učiň tak, ale myslím, že to nespomůže.“

Kramář se na mne soucitně zadíval a promluvil plynou, lahodnou franciinou:

„Vydáváte se za Němce, pane! Rozumíte mi?“

„Velmi dobře, monsieur“, odpověděl jsem hbitě, „jste obchodníkem? Odkud?“

„Mon dieu! Byl byste vskutku Evropanem, Němcem i Němцем?“

„Jsem Němcem.“

„Odkud, probůh?“

„Jsem Sasíkem. Zcela nezaviněně byl jsem odsouzen na smrt a tito hlupci mne ani nevyslechli. Odsoudili mne k pohřbení za živa.“

„Oh! To se nestane! Jsem Francouzem, můj pane, ale z určitých důvodů rád se vydávám za tuzemce. Neprozraďte toho! Budete ihned osvobozen.“

Na to se obrátil a pronesl vážně k šejkovi:

„Tento muž jest vskutku Almani a neobelhal tě.“

„Ne? Ale vrahem jest přece.“

„Není.“

„Tvrdí to?“

„Ano. Almani nemůže býti vrahem ze msty.“

„Nůž, jímž byla vražda spáchána, náleží jemu.“

„Není pravda!“ přerušil jsem ho, „nůž ten jsem vytáhl mrtvému z prsou.“

„Mlč, pse! Odvážíš-li se ještě slovo — — —“

Kramář ho přerušil prudkým pohybem ruky a pravil:

„Až dosud jsem si dal jen vyprávěti a sám jsem nemohl říci nic; teď ale budu vyprávěti sám a začnu tím, že vím, kdo jest vrahem.“

„Kdo tedy? Tento cizinec nikoli?“

„Tento cizinec vrahem není. Přicházím od jihu, od bah Saguan, a setkal jsem se nedaleko odsud s jediným jezdcem, jenž se mne tázal, kam se ubírám. Pověděl jsem mu a on se zasmál a pravil:

„Až přijdeš k beni Uelad Siminša, řekni jim, že nad vadi Melach u lesa korkového leží mrtvola, v jejímž srdci trčí nůž — — —“

„Allah!“ vykřikl šejk, „kdo byl onen muž?“

„Jest mezi vámi a beni Uelad Sélas krevní msta?“

„Ano.“

„Tedy to souhlasí. Mluvil jsem s vrahem“

Na to pověděl jméno vražedného beduina z kmene Uelad Sélas, s nímž se setkal a sotvaže to šejk vyslechl, schýlil se ke mně a proříznuv mou vazbu.

„Jsi nevinnen!“ pravil, „a svoboden! Vstaň!“

Pobízeti jsem se nedal. Vyskočil jsem okamžitě.

„Vyslov díky Allahovi, že přišel k nám tento bija,“ pokračoval šejk, „o málo byli bychom tě pohřbili zároveň s mrtvým.“

„A ty poděkuj Allahovi rovněž, že jsi se nestał vrahem, mým vrahem,“ pravil jsem. „Neviděl jsem dosud nikdy a nikde beni Arab, kteří by byli nad životem lidským tak lehkomyšlně rozsuzovali, jako ty a tvoji kmenovci. Ano, Allahovi hodlám děkovati, ale vám jsem kromě toho ještě něčím jiným, než díkem povinen.“

„Odpustíš nám a pobudeš hostem mezi námi tak dlouho, dokud se ti zlíbí.“

„Ani o hodinu déle, než nevyhnutelně třeba. Byl jsem urážen a tupen. Vraťte ihned, co jste mi vzali, načež odjedu a minu území vašich pastev.“

„Bylo by to hanbou pro celý náš kmen. Vyčkej malou chvíli a přesvědčíš se, že tě přece pohneme ke smíru a pobytu mezi námi.“

Dal znovu svolati všecku starešinu a vykládal živě drahnou chvíli za prudkých posuňků. Shromáždění bylo pohnuto a pak přišli veškeří předáci kmenoví ke mně, kteří mne dříve odsoudili, než vyslechli a prosili za odpuštění.

Co dělat? Drahou byla dobrá rada.

Francouz prosil rovněž, abych pobyl. Bylo mně i koni mému třeba oddechu, takže jsem prohlásil posléz, povzdorovav si, že přijímám pohostinství kmenové, načež vydal šejk rozkaz, aby na usmířenou zařízlo se několik beráneků.

Především nastala mužům starost o stihání pravého vraha. Po krátké době osedláno několik nejlepších koní a vybráni k nim

nejlepší jezdci, jimž bylo aspoň pokusiti se o dostižení vraha. Byl jsem naprosto přesvědčen, že se jim to nepodaří, soudě nejinak, než že si Francouz rádně zaprášil, aby mně z bryndy pomohl.

Zatím, co byli beránci odpravováni a pečení, kázal Francouz svým pomocníkům vybaliti zboží přinesené. Jak jsem zvěděl, vyměňoval je pouze za koberce, které beduinky velmi dovedně zhotovují. Pomocníkům svým ponechav úplně všecko vyjednávání obchodní, usedl vedle mne a dal si vyprávěti, proč a kterak jsem do Tunisu přišel.

„Jakže?“ tázal se pak, „byl iste návštěvou u šejka Aliho en Nurabi? U sebirských beduinů? Býval jste již dříve u něho?“

„Ano.“

„Súčastnil jste se též výpravy, která stihala druhdy pověstného Khumira?“

„Ano.“

„Pak jste jistě Kara ben Nemsí effendi.“

„Nazývají mne tak.“

„Blahořečím hodině, která mne s vámi svedla! Jste mužem, jakého potřebuji a zajisté mně dobře poradíte.“

„Zachránil jste mi život, monsieur! Spoléhejte netoliko na mou radu, ale též přispění, bude-li vám ho třeba.“

„Oh! Život zachránil! Pouhá náhoda bez mého přičinění. Děkujte za to bohu, nikoli mně. Ale dle toho, čeho jsem se již o vás doslechl, jste snad jediným, kdož může těžký a hluboký můj zármutek zmírniti, zármutek, jenž hlodá již dva roky na mém srdci. Zovu se Girard a stal jsem se kramářem nikoli pro výtěžek, ale abych obchodu použil jako pláštiku pro své tajné pátrání. Byl mně totiž ukraden hošík, jediné mé dítě.“

„Probůh! Dítě vám bylo uloupeno?“

„Ano. Můj jediný synek, čtyřletý.“

„Kdy?“

„Přede dvěma roky.“

„Kde?“

„Ve Sfaksu, je-li vám povědomo toto město.“

„Znám ho — třikrát jsem v něm byl. Chtěl byste mi říci, jakým způsobem byl únos spáchán?“

„Pamatujete zajisté, že byl Sfaks francouzským loďstvem bombardován a dobyt?“

„Ano.“

„Tehdy všichni Evropané, kteří tam bydleli, vytáhli z města na venek do vnitrozemí a já s nimi, se ženou a synkem, mým malým Armandem. Šli jsme až k Bach feitun Lakderi, kde jsme měli za to, že jsme v bezpečnosti a chtěli jsme tam přečkati obléhání města.

Beni Uelad Metelit a Salejit, kteří tam bydleli, neznepokojovali nás. Spatřili jsme jen jediného beduina, který k nám přijel náhodou a žádal o vodu. Bylo již k večeru a on i jeho kuň byli znaveni. Požádal nás, abychom mu dovolili poblíž nás u vody až do úsvitu přespati, proti čemuž jsme nenamítali ničeho.

Mohl nám jediný beduin ublížiti? Byl ještě mlád a vyhlížel nevinně. Utábořil se velmi skromně pokud možno daleko od nás. Usnuli jsme bezstarostně, ale procitnuvše, zděsili jsme se, neboť náš Armand chyběl.“

„Jak jste dospěli k poznání, že byl hošík unesen?“

„Beduin zmizel také a viděli jsme, že byl náš stan vzadu rozříznut. Tudy se vloudil v noci a dítě ukradl, načež ujel. Nevěděl jsem však, co tím chtěl dokázati. Dítě mu mohlo býti jen na překážku. O cikánech se proslýchalo, že kradou děti, o beduinech nikoli.

Můžete si pomysletí naše zděšení! Vynasnažili jsme se všemožně zlosyna dostihnouti, ale marně. Když jsem za účelem pátrání vyzkoušel již všecko, přišlo mi na mysl, abych po celé zemi bloudil v úloze kramáře a pátral znovu, ale do té chvíle nic mi to nepomohlo.“

„Protože vám nikdo, nenáviděnému Frankovi, nechtěl dáti řádnou zprávu.“

„Oh! Považují mne za tuzemce. Zním mnoho nářečí beduinských a neprozrazuji nikde, že jsem evropského původu. Jezdím již dva roky ode kmene ku kmeni, od tábora k táboru, od pastviska k pastvisku, ale neshledal jsem po dítěti a jeho lupičovi ani památky.“

„A vaše manželka?“

„Žije zatím u svého bratra, kupce v Tunisu. Se stísněnými nadějemi vidí mne vždy odjížděti a vítá mne při návratu se slzou zklamání. Kdy to přestane, kdy to skončí?“

Girard, umlknuv, zastřel si tvář. Posečkav chvíli, vyptával jsem se ho:

„Nemáte ani potuchy, ku kterému kmeni by lupič náležel?“

„K Uelad Mahad.“

„Hrome!“ zvolal jsem ukvapeně, „pověděl své jméno?“

„Ano. Nazývá se ben Nefad.“

„Oh! Vždyť jsem to tušil!“

„Jakže? Co jste tušil? Mluvte, monsieur!“

„Především mně povězte, víte-li, co znamená slovo Mahad.“

„Nevím.“

„A Nefad?“

„Také ne. Jsou to jména, při nichž nelze míti pomyslu nějakého.“

„Ovšem! Tato slova nemají významu. Mahad znamená „nikdo“ a nefad znamená „zdar“.

„Pokud vím, „nikdo“ znamená „la ahad“, a „zdar“ se jmenuje „negad“.

„Ale provincialismus, hantýrka, monsieur! Lidé tito v podobných případech volí ze dvou výrazů stejného významu obyčejně toho méně užívaného. Uelad Mahad znamená „kmen nikdo“, tedy kmen, jehož není. Muž vás tedy oklamal.

A ben Nefad znamená „syn zdaru“. Tím jest řečeno mnoho. Zamlčel svůj kmen a jméno, neboť vyjel na zvláštní podnik, jehož výsledek, jakého si přál, označoval právě podle zdejších zvyků a mravů přijatým svým jménem.“

„Ah tak! Konečně aspoň nějaká skrovná stopa, aspoň stín možnosti k dalšímu pátrání! Proto se lidé tak divně usmívali, když jsem se tázal po bydlišti kmene Mahad.“

„Není to pouhým stínem možnosti, monsieur. Mohu vám o tom říci daleko více. Mohu vám náležitě osvětliti tuto temnou záhadu.“

„Můžete?“ tázal se rychle v radostném překvapení.

„Ano!“

„Můj bože! Kéž by bylo možno! Ale vám je to zajisté možno, neboť jste Kara ben Nemsí effendi a když jsem před chvílí zvěděl, kdo jste, pomyslel jsem si ihned, že jsem se setkal s pravým mužem. Co tedy myslíte, monsieur, co jest vám známo?“

„Váš hošík Armand nejspíš jest v Kairvanu.“

„Probůh! Myslíte?“

„Nejen myslím, ale skoro bych přísahal, že tam byl zavlčen.“

„Ale proč a zač zrovna do Kairvanu?“

„Aby svému lupičovi dopomohl k věčné blaženosti v ráji.“

„Nerozumím tomu!“

„Znám to náhodou. Byl jsem totiž v Kairvanu, kam nesmí žádný jinověrec a zvláště křesťan ani nohou páchnouti, nechce-li života pozbyti. A také jsem tehdy jen tak tak vyvážnul se zdravou kožešinou.“

Velitel posádky kairvanské považoval mne za mohamedána a důstojníka a hovořil se mnou mnoho o poměrech kairvanských. Město jest vlastně posvátnou osadou poutnickou, velmi vzdálenou od Mekky, kam každý moslemín má aspoň jednou v životě putovati.

Kdo tak učiniti nemůže, vykoupí sobě věčnou blaženost v ráji Muhamadově také tím, že získá pro islam duši dítěte nevěřících rodičů. Neslyšel jste nikdy, mnoho-li hochů židovských zmizí do roka v Marokku, Alžíru a Tunisu a mnoho-li dětí jest unášeno obyvatelstvu severní Sahary?“

„Nikoli.“

„Tito chlapi uloupení přijdou do školy slavné mečety Okba, kde jsou vyučováni v islamu a cvičí se jednak pro službu při mečetě anebo pro imamství (misionářství). Kdo přivede do školy takového hochu, zachraňuje Allahovi lidskou duši, čímž sobě zjednává odpuštění hříchů a zabezpečuje si ráj.“

„Aby do toho — — —! A vy myslíte, že byl můj Armand dopraven do takové duševní přelejvárny?“

„Skoro jsem o tom přesvědčen.“

„Máte nějaký důvod pro tuto domněnku?“

„Ano. V celé oblasti severní Afriky zakořenil se zvyk, že každý, kdo vychází na loupež nevěřících dětí, zamlčuje své vlastní jméno a kmen a označuje sebe jako ben Nefad z kmene Mahad. Protože se tak stalo i ve vašem případě, tedy tvrdím, že byl váš synek zavlčen do mečety Okba v Kairvanu.“

Francouz mne uchopil za obě ruce.

„Monsieur, děkuji vám, děkuji vám z celého srdce!“ zvolal,

„toto již ovšem není pouhým stínem, nýbrž jasným sluncem! Ano! Věděl jsem, že jste pravým mužem! Půjdu do Kairvanu, okamžitě se vypravím do Kairvanu!“

„Zvolna, monsieur! Není to tak snadné, jak se domníváte. Nemáte ani potuchy, v jaké nebezpečnosti byste se vydal.“

„Oh! Víím, že se odvažuji života, ale rád to učiním pro svého syna!“

„Kterému tím nepomůžete.“

„Proč bych — — —“

„Dovolte! Znáte město a jeho poměry?“

„Ne!“

„Byl byste tedy ztracen, jakmile byste do brány vešel. Nestačí odvaha, nýbrž řádná dávka lstivosti a úskočnosti k tomu, co chcete podniknouti.“

„Mon dieu! A myslíte, že bych toho nedokázal?“

„Sám a sám jistě ne.“

„Koho bych mohl — —? Kdo by mi pomohl?“

„Já.“

„Vy, monsieur? Chtěl byste jíti se mnou?“

„Ano.“

„Jest to možno? Mluvíte vážně?“

„Zcela vážně. Půjdu s vámi rád. Zachránil jste mi život — za to vám vrátím syna.“

„Nemohu — tomu — uvěřiti! Nemohu toho na vás vyžadovati.“

„Považte, že jsem jediným křesťanem, který se v Kairvanu vyzná a tudíž jediným člověkem, který vám přispěti může ke zdaru nesnadného tohoto podniku.“

„Ale proto právě, že jste tam již byl, odvažujete se dvojnásob! Tehdy jste byl poznán. Kdyby vás poznali zase, byl byste — — —“

„Čím více odvahnosti, tím více bezpečnosti, monsieur. Přijmete mne za průvodce a rádce?“

„Oh! Rád, ze srdce rád! Půjdete-li se mnou, zdá se mi býti zdar zabezpečen.“

„Smluvili jsme se tedy.“

„Ale — máte času dost?“

„Až nazbyt, zvláště k takovému dobrodružství. Můžete klidně stisknouti mou ruku.“

Učinil tak a tázal se:

„Kdy se odsud vypravíme? Nedáte se přece těmi hlupci častovati. Mohli bychom ještě dnes —“

„Nikoli. Až zítra.“

„Teprv zítra.“

„Netřeba se ukvapovati. Dopřejte koním i sobě klidu. Mohli-li jste čekati dva roky, přečkáte snadno ještě několik hodin.“

„Kterak dokážeme, abychom byli vpuštěni do města i mečety?“

„Převlečeme se za poutníky. Jsou vám vaši zřízenci věrně oddáni?“

„Ano.“

„Nechť tedy jeden z nich sečká zde při vašem zboží a druhý pojede s námi. Poblíž Kairvanu odevzdáme mu koně a zbraně. Bude povinen vyčkávati našeho návratu, kdežto my půjdeme pěšky a beze zbraně do města po způsobu chudých a zbožných poutníků.“

„Beze zbraně?“

„Aspoň zdánlivě. Revolvery si ponecháme — nikdo jich nepostřehne. Jste srozuměn s mým návrhem?“

„Zajisté. Co bych mohl namítati, neznám-li poměrů, kdežto vy jste osvědčil tolik zkušenosti a obratnosti nejen v tomto případě, nýbrž i v jiných dobrodružných podnicích?“

„Dobrá! Zítra časně na úsvitu vypravíme se odsud. Ale nikomu neříkejte ani slova o našem záměru, ani sluhovi, jehož zde zůstavíte. Lidé tito jsou mohamedány, jimž jest Kairvan nedotknutelnou svátostí. Snadno by nám mohli všecko pokaziti.“

O čtyři dni později, právě v době polední, stanuli jsme poblíž karavanové cesty, spojující Kairvan s pohořím Džebel el Fadelnu. Zde zůstavili jsme služebníka, svěřivše mu vše, co jsme měli; jen revolvery a něco peněz ukryl jsem v oděvu.

Ukázavše mu místo, kde by mu bylo vyčkati do našeho návratu, putovali jsme k městu s posvátnou přelevárnou duší nevěřících na věřící.

Zda-li jen šťastně zase město opustíme?

Tuto velmi vážnou otázku jsem si ovšem předložil.

Obyvatelů Kairvanu, kteří mne poznali při mé první návštěvě, nepotřeboval jsem se obávat. Tehdy jsem měl hustý plnovous, nyní jen krátce střižený knír a také jsem byl jinak oděn. Nebyli by mne poznali, ale onen uprchnuvší voják z Kaira, jemuž jsem dal peníze u bab Zuvajlech a který byl služebníkem mečety, pletl mé rozpočty.

Snad byl také cizím uloupeným dítětem, ale ve škole ho jistě převrátili na fanatika náboženského. Byl sice mnou obdarován, ale sám pravil zarputile, že jsme vyrovnáni.

A nám bylo odebrati se do mečety, kde byl služebníkem! Jak se zachovati, aby mne nepoznal, ba raději vůbec neviděl?

Kromě toho tanula mi na mysli pochybnost, vyhledáme-li a poznáme-li vůbec malého Armanda. Nejlépe ovšem bývalo by navštívit školu, bylo-li to jen dovoleno. Ale, konečně — to by se již bylo dalo nějak vyklíčovati; vždyť nám bylo spoléhati jedině na přízeň okamžiku ve všem všudy.

Francouz jevil zamlklost až přílišnou. Věděl, že spěchá do vážného nebezpečství a neznal jeho dosahu úplně. Patrně mu svírala srdce úzkostlivost o život vlastní a ještě více o život hochův.

Konečně jsme uzřeli před sebou severní městský okrslek a vmísivše se mezi několik poutníků, vešli jsme branou do města a kráčeli ulicemi, jimiž jsem druhdy procházel. Starost o ubytování jsme odložili na pozdějšek a raději jsme se ubírali přímo do mečety, velmi četně navštívené.

Pokleknuvše jako druzí, zahloubali jsme se zdánlivě v modlitby; rozhlížel jsem se však bystře a skrytě po lidech, kteří nás obklopovali, abych se orientoval. Girard se mi přiznal později, že se vskutku modlil za zdar smělého záměru našeho.

Na to jsme šli v davu jiných poutníků dlouhými chodbami ve sloupořadí, abychom se obdivovali nádherné architektuře. Setkav se tam s jakýmsi služebníkem mečety, tázal jsem se po škole chlapecké a služebník se nám ochotně nabídnul za průvodce.

Škola byla již z daleka slyšitelnou po dětských hlasech, které švitořily koránové verše. Do školy byl přístup a bylo tam již hojně diváků. Spatřili jsme však vešměs hochy starší; mladší měli vyučo-

vání až později. Odešli jsme tedy, pozeptavše se, kdy začne vyučování mladších.

Právě když jsme ze dveří vystupovali, chtěl kdosi vkročiti. Srazil jsem se s ním — byl to voják-prosebník z bab Zuvajlech. Poznám mne, uskočil a vytřeštil zrak.

„Mašallah!“ zasípěl, „effendi! Ty zde! Již po druhé!“

Kráčel jsem klidně dál, jakoby se mne jeho výkřik netýkal. Služebník onen popošel však za mnou a chopiv se mého ramene, šeptal:

„Effendi! Čeho jsi se odvážil? Jest přece — —“

„Čeho se ti zachtělo ode mne, bratře?“ přerušil jsem ho přísně v nářečí západní Sahary.

„Kdo jsi, pane?“ tázal se, zmaten mou výslovností.

„Jsem beni Šugara od břehu Hamamského.“

Hlas zúmyslně zastřený a cizí přízvuk zmýlily ho docela.

„Odpusť, pane, zmýlil jsem se v tobě,“ zakoktal a šel po svém, ale zpozoroval jsem, že nás tajně sleduje.

„Kdo jest tento muž?“ tázal se Francouz.

Pověděl jsem mu.

„Jsme tedy ztraceni!“ zašeptal zoufale.

„Nejsme dosud.“

„Odejďmež rychle!“

„Také ne! Posilnili bychom svým odchodem jeho podezření. Právě proto zůstaneme.“

K večeru zažehnuta byla čttná světla a vnitřek mečety zazářil báječně ve světelné záplavě. Vyučování malých hochů bylo zahájeno a ve škole záhy bylo asi sto dospělých posluchačů, k nimž jsme se přidružili.

Chlapci přišli a posadivše se, čekali na učitele, jehož dosud v síni nebylo. U vchodů stálo po několika služebníkům mečetových.

Vůkol bylo úplné ticho. V tom se rozlehl jasný, dětský hlas:

„Můj otec, o, Allah! Můj otec!“

Hezký hoch šestiletý vztýčil se prudce ze řady a s rozpiatou náručí hnal se k nám.

„Armande! Mé dítě, jež mně bylo ukradeno!“ vykřikl Francouz neprozřetelně a shýbnuv se, přivinul chlapce k prsoum.

Byl bych mohl uskočiti ještě včas, ale nechtěl jsem Girarda

opustiti. Několik okamžiků bylo ještě ticho, pak ale vykřikl kterýs služebník:

„Křesťané jsou v mečetě! Dva křesťané! Usmrťte je!“

Byli jsme ihned obklopeni. Chtěli nás strhnouti k zemi. Kdybych byl nechal na to dojít, bývali bychom všichni tři na kusy roztrháni. Opřel jsem se tedy pevně o sloup, strhnul Girarda a Armanda k sobě, rozdál jsem vůkol několik ran pěstí, a volal jsem:

„El adala, el adala (spravedlnost, spravedlnost)! Budiž nejprve vyšetřeno, jsme-li vskutku křesťany, čili nic!“

„Ano!“ ozvalo se mocně blízko nás, „ve jménu této posvátné mečety, ve jménu svatého stánku Akba ben Nafi! Pusťte je, věřící! Neposkrvrňte tuto síň jejich krví! Soud medžed je vyslechne! Ustupte!“

Uprchlík z egyptského vojska provolal toto a dobýval se k nám mocně s osmi či deseti svými soudruhy, kteří uvolnili tíseň vůkolní. Obklopivše nás, zamířili, protlačující se diváky rozčilenými, k pobočnímu východu a vyšli s námi do úzké chodby, kde nás nikdo neobtěžoval. Po krátké cestě klikatinou několika chodeb, dovedli nás do klenuté místnosti, ve které nás zamkli.

Girard měl ustrašeného synka svého v náruči. Nikomu nepřišlo na mysl, aby mu ho odňal.

„Všecko ztraceno!“ naříkal, „konečně po dlouhém pátrání našel jsem své dítě, ale pozbuď ho ihned, zahynu a syn můj osířív v cizím zajetí.“

„Ticho!“ napomenul jsem ho, „mám naději.“

„Naději? Ještě nyní?“

„Ano.“

„Odkud byste ji čerpal?“

„Doufám v pomoc onoho strážce mečety, který nás uvěznil.“

„Jest horším, než jeho soudruzi! Nebyl by nás zatkнул, kdyby — —“

„Mýlíte se! Zatkнул nás jen proto, aby nás vyrval z drápů zfanatisovaného davu, který nás chtěl zničit. Co by mu bylo na tom záleželo, kdyby byla prolita naše krev na dlažbu mečety? Rozumějte tomu! Chtěl nás jen zachránit. Oklamal své spoluvěřící.“

„Oh, monsieur! Jste vskutku člověkem podivuhodným. Myslim, že někdy vstanete ještě z hrobu a řeknete, že jste živ!“

„Člověk se nesmí nikdy považovati za ztracena. Máte svého Armanda. Buďte zatím spokojen s tímto darem nebes a nezoufejte! V nejhorším případě mám dva revolvery a své pěstě. Dvanáct drahocenných výstřelů a dvacet ran pěstí, padnou-li v pravém okamžiku, na pravém místě, do pravého terče, také něco znamená.“

Francouz usedl a tisknul stále k srdci svému hošíka, který ho po dvou letech ještě poznal. Hovořili spolu něžně.

Za hodnou dobu otevřely se dveře. Ten, v nějž jsem naději svou skládal, stál na prahu a byl — sám.

„Pojďte!“ pravil.

„Kam?“ opáčil jsem.

„Dovíš se toho ihned! Rychle! Škoda každé vteřiny.“

Vyšli jsme z místnosti. Služebník zastrčil těžkou závoru za námi a vedl nás rychle několika prázdnými, neosvětlenými chodbami, až konečně stanul před malými dveřmi. Otevřel je, vystoupil a my za ním.

Byli jsme mimo mečetu. Vůkol nebylo človíčka ani jediného.

„Effendi, kde budeš noclehovati?“

„Nehledali jsme noclehu. Přišli jsme do mečety přímo od brány.“

„Kde jsou vaše koně, velbloudi či co —?“

„Venku, mimo město.“

„Odejděte! Neutíkejte však jako prchající lidé, nýbrž jděte zvolna, jako pokojní občané, kteří spoléhají na svou bezpečnost. Času máte dost. Nejvyššího imana mečety nemohli jsme nalézt, což bylo vašim štěstím. Ale neodvažuj se do třetice k návštěvě Kairvanu, nebo bych tě nemohl tak snadno zachrániti jako dnes.“

„Proč jsi nás dnes vůbec propustil na svobodu?“

„Z vděčnosti, effendi!“

„Řekl's mi přece v Kairo, že jsme navzájem vyrovnáni.“

„Řekl jsem, protože jsem tak smýšlel. Ale změnil jsem své smýšlení. Četl jsem ve svaté knize křesťanů, kterou jsi mně daro-

val a čím více jsem četl, tím více jsem uznával, že my dva vyrovnání nejsme a že ti budu navždy dlužníkem. Dar tvůj byl daleko cennějším nade všecko, co nazývám svým, jest drahocennějším než — — než — — tato velká, nádherná mečeta svatého Okba ben Nafi, kterou jsi dvakráte již zhanobil.“

Položil jsem mu ruku na rameno.

„Nehanobíš ji rovněž,“ tázal jsem se ho důrazně, „každého dne, každou hodinu?“

„Já? Kterak to? Nerozumím — —“ šeptal udiveně.

„Jest ti méně drahocennou než kniha, kterou jsem ti daroval. Věříš-li v to, co jest v knize psáno, tedy jsi v srdci svém nevěřícím giaurem a vcházíš do posvátné mečety islamské každého dne svatokrádežně.“

Zadíval se do země na drahnou chvíli. Pozvednuv konečně zrak, díval se mi dlouho do očí, načež mi podal ruku a pravil:

„Effendi! Mlčím, ale děkuji ti!“

„Nalezl jsi rodinu při svém návratu zdrávu a šťastnu?“

„Ano, effendi! Vyprávěl jsem jim o tobě a tvé dobrotě; podotknul jsem, že by mne byli bez tvého přičinění nikdy již nespátřili. Čítám jim denně hlasitě z tvé svaté knihy a jest jim zrovna jako mně Ježíš Kristus, syn boží, daleko milejším, tisíckrát milejším Muhamada, jenž jest synem lidským. Ale jdi již, jdi a nevrť se již nikdy!“

„Poslyš!“ pousmál jsem se, „ale mluv upřímně, zda-li bys mne i pak zachránil, kdybych se vrátil do třetice?“

„Effendi! Jsi mým dobrodincem a křesťanem. Ano — zachránil bych tě, neboť — — — nejsme daleko ještě vyrovnáni a tobě nemohu vůbec dluhu svého oplatiti. Žij blaze a pokoj s tebou, cizince!“

Obrátiv se rychle, zmizel za nízkými dveřmi, jež se za ním rychle zavřely. Kráčeli jsme bystře, aniž jsme kvapili ulicemi ku bráně a z města ven. Dorazili jsme šťastně a bez úrazu ke svým koním.

Jak neočekávaně vše to se odehrálo! A s jakými pocity ujížděl

Girard s malým svým Armandem k severu! Jaký rozdíl mezi jízdou ke Kairvanu a od něho!

V Hammamatě zastihli jsme loď, na které jsme se dali doplatiti až do Tunisu.

Radost matčinu při spatření šťastně se vrátivšího manžela a syna vylíčiti neumím — — —!

